

Milla Tähkänen ja Ville Tähkänen

BRIGHT START- VIREÄ ALKU

Opas esikoulua käyvien lasten vanhemmille

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi

Lokakuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>27 lokakuu 2010</p>
<p>Tekijä(t) Milla Tähkänen ja Ville Tähkänen</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi</p>
<p>Nimeke Bright Start – vireä alku. Opas esikoulua käyvien lasten vanhemmille</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa innostava vanhempainopas Salpakankaan koulua käyvien lasten vanhemmille. Oppaan tavoitteena oli innostaa vanhempia käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää arjessa lapsen kanssa. Lisäksi oppaan haluttiin lisävän vanhempien tietoutta Bright Startista. Opinnäytetyömme aihe syntyi yhteistyössä Salpakankaan koulun esi- ja alkuopetuksen opettajien kanssa. Koulun opettajat kokivat vanhempien motivaation olevan vähäistä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käyttöön kotona.</p> <p>Valitsimme opinnäytetyöllemme kaksi teoreettista viitekehystä. Ensimmäisenä viitekehystenä käytimme Juha Siitosen Voimaantumisteoriaa. Tämän teorian avulla toteutimme Salpakankaan koulua käyvien lasten vanhemmille lomakekyselyn, jonka avulla kartoitimme sekä koulun opettajien että lasten vanhempien innostuneisuutta sekä motivaatiota Bright Startia kohtaan. Vastauksista ilmeni suurimpana ongelmana vanhempien tietoisuus Bright Startista sekä tiedon katoaminen muun tiedon sekaan.</p> <p>Lomakekyselystä saatujen vastausten perusteella käytimme opinnäytetyömme toisena teoreettisena viitekehystenä sosiokulttuurista innostamista. Sosiokulttuurinen innostaminen toimi kokoamamme vanhempainoppaan teoreettisena viitekehystenä.</p> <p>Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyön, jonka tarkoituksena oli tuottaa innostava vanhempainopas. Kokoamamme vanhempainopas sisälsi Bright Startin perusteorian sekä menetelmän tavoitteet. Vanhempia innostamaan lisäsimme oppaan alkuun kannustavan kappaleen, jossa perustelimme vanhempien osallistumisen tärkeyttä. Vanhempien osallistumista helpottaaksemme annoimme jokaisen teoriatekstin jälkeen konkreettisia esimerkkejä, kuinka sitä osuutta voi lapsen kanssa harjoitella. Oppaan loppuun liitimme kappaleen, mikä yhdistää koululla jo olevan materiaalin ja meidän luoman uuden materiaalin yhteen.</p> <p>Vanhempainopas tulee Salpakankaan koulun esikoulua käyvien lasten vanhempien käyttöön. Oppaan tarkoituksena on saada vanhemmat innostumaan aiheesta. Vanhempien on myös myöhemmin helppo palata oppaaseen, jos heiltä on päässyt unohtumaan mitä Bright Start on. Tämä helpottaa koulun ja kodin välistä yhteistyötä.</p>	
<p>Asiasanat (avainsanat)</p> <p>Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä, sosiokulttuurinen innostaminen, voimaantuminen</p>	
<p>Sivumäärä 38 + 4 liitettä</p>	<p>Kieli Suomi</p>
<p>Huomautus (huomautukset liitteistä)</p>	
<p>Ohjaavan opettajan nimi Virve Jussila</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja Salpakankaan koulu</p>

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 27 October 2010	
Author(s) Milla Tähkänen and Ville Tähkänen		Degree programme and option Social Services, Bachelor of Social Services	
Name of the bachelor's thesis Bright Start. Instructional Guide For Parents.			
Abstract The purpose of this study was to produce an inspiring guide for parents whose children studied at Salpakangas school. The goal of this study was to inspire parents to use the Bright Start curriculum at home with their child. This guide was also supposed to increase parents' knowledge about the Bright Start curriculum. The topic of our study was found in co-operation with teachers of Salpakangas preschool. They felt that parents' motivation towards using the Bright Start curriculum at home was low. As a theoretical framework we used empowerment and socio-cultural animation. We drew up a questionnaire for parents whose children studied at Salpakangas school. This questionnaire was based on the theory of empowerment. The questions were about parents' and teachers' motivation and inspiration regarding the Bright Start curriculum. We found out that the biggest problem was low knowledge about the Bright Start curriculum and that information about the Bright Start curriculum did not get through because of other information papers. The results led us to use socio-cultural animation as a theoretical framework when we wrote the instructional guide for parents. The guide included the basic theory and goals of the Bright Start curriculum. To animate parents we wrote an inspiring chapter, where we told how important parents' participation was. We gave an example activity after each theoretical part to facilitate parents' participation. At the end of guide we wrote a chapter which connected this new guide to the material that they had at school. The guide for parents is used with parents whose child studies at Salpakangas preschool. Now it is easy to return and check the guide if they have forgotten something. This makes co-operation between home and school easier.			
Subject headings, (keywords) Bright Start curriculum, empowerment, socio-cultural animation			
Pages 38+ 4 appendices	Language Finish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Virve Jussila		Bachelor's thesis assigned by Salpakankaan koulu	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TARVE MOTIVOIVALLE OPPAALLE.....	2
3 ESIOPETUS JA LAPSEN SOSIAALINEN SEKÄ KOGNITIIVINEN KEHITYS	3
3.1 Kognitiivinen kehitys esikouluikässä.....	3
3.2 Sosiaalinen kehitys esikouluikässä	5
4 SALPAKANKAAN KOULU	6
4.1 Salpakankaan koulun oppimiskäsitys.....	7
4.2 Salpakankaan koulun opetustavat	8
4.3 Oppaan tarve Salpakankaan koulussa	8
5 OPPIMISTAIDOT JA OPPIMISEN ONGELMAT	9
5.1 Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä	10
5.2 Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän seitsemän yksikköä.....	12
6 TAVOITTEENA SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN	14
6.1 Sosiokulttuurisen innostamisen juuret.....	15
6.2 Kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia.....	16
6.3 Innostamisen kahdeksan piirrettä.....	18
7 OPPAAN KOKOAMINEN.....	19
7.1 Voimaantumista kohden.....	20
7.2 Aineistonkeruu.....	22
7.3 Kyselyn vastaukset.....	24
7.4 Oppaan sisältö.....	27
7.5 Oppaan jakaminen.....	29
8 ARVIOINTI JA PALAUTE.....	29
8.1 Oppaan arviointi.....	30
8.2 Prosessin arviointi	31
8.3 Opinnäytetyön eettisyys	33
9 LOPUKSI	34

LÄHTEET

LIITTEET	Tutkimuslupahakemus
	Kyselylomakkeen saatekirje
	Kyselylomake
	Vanhempainopas

1 JOHDANTO

Toteutamme toiminnallisen opinnäytetyön, jonka tarkoituksena on koota lyhyt ja innostava vanhempainopas Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän harjoittamisesta kotona. Opas tehdään Salpakankaan koulun esiopetuksen oppilaiden vanhempien käyttöön. Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä huomioi erityisesti niitä lapsia, joilla on fyysisiä tai psyykkisiä vajavuuksia tai ovat huonommassa sosioekonomisessa asemassa. Bright Startin avulla tuetaan erityisesti näiden lasten kouluvalmiuksia sekä oppimistaitoja. (Kivi 2000: 85 - 86, Brooks – Burns – Haywood 1992: 1 - 4.) Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä sisältää paljon materiaalia sekä työntekijöille että vanhemmille, mutta Salpakankaan koulun vanhemmat eivät ole sitoutuneet Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamiseen kotona työntekijöiden toivomalla tavalla. Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää, mistä vanhempien sitoutumattomuus johtuu ja kehittää vanhempien sitoutumisen tueksi sopiva vanhempainopas. Toteutamme opinnäytetyömme yhteistyössä kahden ammattikorkeakoulun, Helsingin ammattikorkeakoulu Metropolian ja Mikkelin ammattikorkeakoulun, sekä Salpakankaan koulun kanssa. Salpakankaan koulu toteuttaa esi- ja alkuopetuksessaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää, josta kiinnostuimme jo aikaisemmissa opinnoissamme.

Opinnäytetyömme tutkimuksellinen osuus koostuu lomakekyselystä, jonka lähetimme keväällä 2010 esi- tai alkuopetuksessa olevien lasten vanhemmille. Lomakekyselyssä kartoitamme vanhempien mielipiteitä opettajien sitoutuneisuudesta ja innostuneisuudesta Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kohtaan. Lomakkeen avulla selvitämme lisäksi vanhempien omia kokemuksia Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamisesta sekä vanhempien omasta sitoutuneisuudesta ja innostuneisuudesta. Lopuksi kysymme vanhemmilta avoimin kysymyksin kokemuksia Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käytöstä ja mihin he kokevat tarvitsevansa vielä apua. Lomakekyselyn tuloksien perusteella työstämme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden, vanhempainoppaan.

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus on vanhempainoppaan kokoaminen. Oppaan sisältö muotoutuu yhteistyössä Salpakankaan koulun opettajien kanssa sekä vanhemmilta saamiemme vastausten perusteella. Oppaan tavoitteena on innostaa esikoulunsa aloittavien lasten vanhemmat toteuttamaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kotona

erilaisten tehtävien muodossa. Toisena tavoitteenamme on antaa vanhemmille selkeä käsitys siitä, minkälainen Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä on. Tiedon lisääminen tiivistetyssä ja helposti ymmärrettävässä muodossa auttaa vanhempia innostumaan ja sitoutumaan kotona tehtävää työhön.

2 TARVE MOTIVOIVALLE OPPAALLE

Haluamme toteuttaa opinnäytetyömme toiminnallisena, sillä koemme konkreettisen tuotoksen tekemisen olevan kummankin vahvuus. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto perinteiselle tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on opastaa, ohjeistaa tai järjeittää toimintaa. Opinnäytetyön tulee olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen sekä tutkimuksellisella asenteella toteutettu, vaikka varsinaista perinteistä tutkimusta ei tehdä. (Airaksinen, Vilka 2003: 9 - 10.) Opinnäytetyömme sisältää tutkimuksellisia elementtejä, mutta pääpaino pysyy toiminnallisen opinnäytetyön kriteereissä.

Kiinnostuttuamme Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä otimme yhteyttä Korjaavan opetuksen yhdistykseen. Yhdistys järjestää Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmäkoulutusta Suomessa. Kävimme tutustumassa yhdistykseen ja saimme lisämateriaalia Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskien. Yhdistyksestä saimme yhteystiedot hollolalaiseen Salpakankaan kouluun, jossa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä on käytössä. Otimme yhteyttä koulun esiopetusta pitävään opettajaan ja sovimme tapaamisesta. Ensimmäisessä tapaamisessa kerroimme mielenkiinnostamme toteuttaa toiminnallinen opinnäytetyö liittyen Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmään. Neuvottelimme mahdollisesta yhteistyöstä ja yhteistyön muodosta. Halusimme tehdä mahdollisimman työelämälähtöisen opinnäytetyön, joka tuottaisi hyötyä käytännön työhön sekä työntekijöille että oppilaille. Pohdimme erilaisia yhteistyön muotoja ja keskustelimme opettajien kohtaamista ongelmakohdista heidän omassa työssään. Lopulta Salpakankaan koulun opettajat kokevat kaikista tarpeellisimmaksi Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskevan oppaan kokoamisen vanhempien käyttöön. Nykyinen vanhempainopas koetaan liian raskaaksi ja vaikealukaiseksi. Koulun henkilökunta kaipasi selkeämpää ja heidän tarpeitaan vastaavaa opasta. Tästä yhteistyömme Salpakankaan koulun henkilökunnan kanssa alkoi.

3 ESIOPETUS JA LAPSEN SOSIAALINEN SEKÄ KOGNITIIVINEN KEHITYS

Esiopetuksen tavoitteena on saavuttaa koulukypsyys. Koulukypsyys on lapsen valmiutta selviytyä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista edellytyksistä, joita ensimmäisen luokan aloittaminen vaatii. Esiopetuksen aikana lapsen sosiaalisissa ja kognitiivisissa taidoissa tapahtuu suurta kehitystä. (Horppu – Leppämäki – Nurmiraanta 2009: 62.) Esiopetus on osa lapsen varhaiskasvatusta. Lapsi osallistuu vapaaehtoiseen esiopetukseen vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Esiopetukseen luetaan myös pidennetyn oppivelvollisuuden mukaan suoritettava ensimmäinen oppivelvollisuusvuosi sekä koululyykkäyksen saaneen lapsen oppivelvollisuuden alkamisvuonna saatava esiopetus. Esiopetus noudattaa perusopetuslakia (628/1998). Kunnilla on velvollisuus tarjota vähintään 700 tuntia maksutonta esiopetusta kaikille kunnassa asuville esiopetusikäisille lapsille. Esiopetus voidaan järjestää joko päiväkodin yhteydessä tai koulussa. (Varttua – varhaiskasvatuksen verkkopalvelu 2009.)

Esiopetus pyrkii edistämään lapsen kasvua ihmisyyteen ja vastuulliseksi yhteiskunnan kansalaiseksi. Tätä pyrkimystä tuetaan ohjaamalla lasta kohti vastuullista toimintaa, yhteisten sääntöjen noudattamista sekä toisten ihmisten kunnioittamista. Esikoulussa lapsi oppii pohtimaan oikeaa ja väärää. Hän pääsee harjoittelemaan turvallisessa ympäristössä yhteiskunnan sääntöjä ja niihin sitoutumista. Lapsi oppii yhteiskunnan hyviä tapoja ja hallitsee paremmin itseään. Esikoulussa lapsi oppii ymmärtämään tasavertaisuutta sekä hyväksymään erilaisuutta. (Opetushallitus 2000.)

3.1 Kognitiivinen kehitys esikouluiässä

Kognitiivinen kehitys on tiedonkäsittelyyn liittyvien toimintojen kehitystä. Näitä toimintoja ovat havaitseminen, kieli, muistaminen, oppiminen, ajattelu, suunnittelu, ongelmanratkaisu, päättely, päätöksenteko, tarkkaavuus ja keskittymiskyky. Kognitiiviseen kehitykseen vaikuttavat vahvasti perimä, ympäristö, omat kiinnostuksen kohteet sekä aktiivisuus. Alle kouluikäisen kognitiivista kehitystä tukee vanhemman ja lapsen välinen positiivinen vuorovaikutus ja vanhemman emotionaalinen tuki. Kognitiivisen

kehityksen perusta on sosiaalisessa vuorovaikutuksessa lapsen ja aikuisen välillä. (Horppu – Leppämäki – Nurmiranta 2009: 33-34.)

Jean Piaget jakaa ajattelun kehityksen neljään vaiheeseen, sensomotoriseen kauteen (0-2 vuotta), esioperationaaliseen kauteen (2-7 vuotta), konkreettisten operaatioiden kauteen (7-11 vuotta) sekä muodollisten operaatioiden kauteen (11-14 vuotta). Esioperationaalinen kausi jakaantuu kahteen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on esikäsitteellinen vaihe (2-4 vuotta), jolloin kieli kehittyy egosentrisestä ajattelusta sisäiseksi puheeksi, eli mielessä ajatteluksi. Egosentrinen puhe on lapsen ääneen ajattelemista ja itsensä ohjaamista ääneen puhumalla (Rusanen 2008: 272). Toinen vaihe on intuitiivisen ajattelun aika (4-7 vuotta), jolloin lapsi oppii luokittelemaan ja sarjoittamaan esineitä ulkomuotonsa perusteella. Lapsen ajattelua ohjaa suora havainto, josta tyypillinen esimerkki on Piagetin klassinen vesilasikoe. Vesilasikokeessa lapsen eteen asetetaan kaksi täysin identtistä korkeaa lasia täynnä vettä. Toisesta lasista kaadetaan vesi matalampaan ja leveämpään lasiin. Tämän jälkeen lapselta kysytään kummassa lasissa on enemmän vettä. Yleensä lapsi vastaa korkeamman lasin sisältävän enemmän vettä, vaikka hän näki, että vettä ei lisätty eikä poistettu missään vaiheessa koetta. Lapsi on vielä riippuvainen näköhavainnoistaan, eikä kykene käyttämään, päättelyä apunaan. (Horppu – Leppämäki – Nurmiranta 2009: 33-35.)

Esikouluikäinen lapsi alkaa pohtia elämän peruskysymyksiä, kuten syntymää, kuolemaa ja maapallon syntyä. Lapsen esittäessä kysymyksiä on aikuisen vastattava lapselle rehellisesti, mutta lapsen ikätaso huomioon ottaen. Tällä tavoin aikuinen tukee lapsen luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua. Lapsen ajattelun kehittyessä kieli laajenee, jolloin pohdinnasta ja tunteiden ilmaisusta tulee monivivahteisempaa. (Horppu – Leppämäki – Nurmiranta 2009: 34-35.)

Eri oppimisteoreetikoiden yksimielinen kanta on, että esikouluikäiset lapset ovat erittäin oppimiskykyisiä. Ajattelun muuttumiseen ja kehittymiseen vaikuttavat suuresti lapsen lähipiirin aikuiset. Käsitteiden ymmärtäminen ja sanavaraston laajeneminen alkuluokilla helpottavat myöhemmällä iällä oppimista. Matematiikkaa on helpompi opiskella kun lapsi käsittää luvun ja sen ominaisuuksien merkitykset jo alkuluokkien aikana. (Rusanen 2008: 272.)

3.2 Sosiaalinen kehitys esikouluiässä

4 – 7-vuotiaan lapsen sosiaaliset taidot moninaistuvat huomattavan nopeasti. Koulukypsyyteen vaadittavia sosiaalisia taitoja ovat kieltojen ja rajoitusten kestäminen, vuoron odottaminen, luopuminen sekä puolensa pitäminen. Nämä sosiaaliset taidot kehittyvät normaalisti esikouluikäisenä. Esikouluikäiselle lapselle kaverit ovat tärkeässä roolissa ja tässä iässä pystytään solmimaan pysyviä ystävyysuhteita. Esikouluikäinen lapsi oppii vastavuoroisuutta sekä toisten huomioon ottamista. Lapsi ymmärtää syyseuraussuhteen, jolloin ristiriitatilanteiden ratkominen onnistuu yhdessä kaverin kanssa. Aikuinen on ristiriitatilanteissa apuna, mutta häntä ei tarvita ratkomaan riitaa. Lapset ymmärtävät sääntöjen merkityksen ja oppivat noudattamaan niitä. Esikouluikäiset lapset osaavat jo käyttäytyä sosiaalisissa tilanteissa tilanteen vaatimalla tavalla. Lapset saattavat kokeilla rajojaan, mutta ymmärtävät mikä on oikein ja väärin. 4-7 -vuotiaana lapset omaksuvat parhaiten asenteita ja arvoja lähipiirin aikuisilta. (Horppu – Leppämäki – Nurmiraanta 2009: 57-62.)

Esikouluikäisen lapsen sosiaalinen kehitys on kiinteässä yhteydessä lapsen kielen, ajattelun sekä motoristen taitojen kehittymiseen (Horppu – Leppämäki – Nurmiraanta 2009: 57). Tämän vuoksi lasten sosiaalisten suhteiden tukeminen esikouluiässä on tärkeää. Moniin sosiaalisiin ongelmiin lapsen kehityksessä pystytään vaikuttamaan parhaiten lapsen ollessa vielä pieni. Mikäli lapsen käytös on aggressiivista ja toisia lapsia luotaan työntävää, on hänen vaikea saada ystäviä. Tämä vaikeuttaa pienen lapsen kehitystä monella tapaa. Tutkijat ovat havainneet yhteyden varhaisen lukemaan oppimisen vaikeuksien ja ulkoisesti näkyviin sekä sisälle päin suuntautuviin käyttäytymisen ongelmien välillä. Tukemalla lapsen positiivisia sosiaalisia suhteita edistetään kognitiivista kehitystä ja ehkäistään oppimisen ongelmia ylemmillä koululuokilla. (Rusanen 2008: 277.)

Opetuksen suuntaaminen eheyttävän opetuksen suuntaan esiopetuksessa, varmistaa opettajan mahdollisuuden havainnoida lasten leikkiä. Eheyttävässä opetuksessa opetusuokiot voidaan suorittaa leikin avulla eri oppiaineita yhdistäen. Lasten toiveita voidaan kuunnella normaalia oppitukiota enemmän. Lasten kanssa voidaan tehdä retki lähipuistoon ja tunnistaa puistossa eri kasveja. Retkimatkalla kerrataan yhdessä liikennesääntöjä sekä suoritetaan erilaisia laskutoimituksia retken aikana. Näin opetusuokiot eivät ole lapsille liian raskaita, mutta yhdellä kertaa he oppivat asioita useammasta eri oppiaineesta. Pitkäkestoinen leikki antaa opettajalle mahdollisuuden tarkkailla lasten sosiaali-

sia suhteita ja tarvittaessa puuttua leikin kulkuun. Sekä kiusaaja että kiusattava tarvitsevat sosiaalisten taitojensa tueksi vahvaa aikuista. (Rusanen 2008: 274-277.)

4 SALPAKANKAAN KOULU

Salpakankaan esi- ja alkuopetuksesta vastaavat yhdessä luokanopettaja sekä lastentarhanopettaja. Tarpeen vaatiessa toiminnassa on mukana myös lastenhoitaja tai koulunkäyntiavustaja. Toiminnan tarkoituksena on turvata lapsen eheä koulupolku sekä koulupäivä. Samat aikuiset tukevat lapsen koulunkäyntiä kolmen tai neljän vuoden ajan päivittäin. Alkuluokassa toteutetaan esikoululaisen aamu- ja iltapäivähoito sekä koululaisen iltapäivätoiminta. Alkuluokassa työskennellään jokaisen lapsen kehitysvauhtia kunnioittaen, jolloin jokaiselle lapselle annetaan tarvittava tuki hitaamman ja nopeamman kehityksen jaksoissa. Lastentahtisessa etenemisessä edetään vuosiluokkiin sitomattomasti. Opettaja asettaa yhteistyössä vanhempien ja lapsen kanssa tavoitteet kouluvuodelle. Tavoitteet kirjataan lapsen henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan. (Mäkinen 2010.)

Alkuluokan toiminta toteutetaan aihepiirityöskentelyn sekä eheytyneen opetuksen keinoin. Aihepiireissä tulee esille luonnon vuodenkierto ja toiminnassa huomioidaan kirkolliset sekä kansalliset juhlapäivät. Alkuluokka osallistuu koko koulun yhteisiin tapahtumiin muiden luokkien tavoin. Ikäryhmittäin alkuluokkalaisilla on myös omaa toimintaa. Esikoululaiset tutustuvat kirjastoon, ensimmäisenä kouluvuonna ovat hammasraskukset ja toisena kouluvuonna tehdään kotiseuturetki sekä osallistutaan Pelastuslaitoksen järjestämään 112-päivään. (Mäkinen 2010.)

Salpakankaan koulussa alkuluokassa esiopetuksen sekä alkuopetuksen lapset viettävät yhteistä toiminta-aikaa. Esikoululainen aloittaa alkuluokassa omassa ikäryhmässään ja seuraa alkuopetuksessa olevien lasten esimerkkiä. Oppimisen ja kasvun polku jatkuu alkuluokassa ikätovereiden kanssa tutussa ympäristössä tuttujen aikuisten kanssa aina kolmanteen luokkaan asti. Lapsella on mahdollisuus jatkaa samassa oppimisympäristössä vielä neljäs vuosi, mikäli koetaan, että lapsi tarvitsee ennen kolmatta luokkaa enemmän aikaa kasvaakseen. Salpakankaan koulussa lasten opetusjärjestelyt toteutetaan jaetun opettajuuden, kahdensuuntaisen integraation sekä esi- ja alkuopetuksen yhteisen

oppimisympäristöjen keinoin. Jaetun opettajuuden avulla taataan oppilaille myös tehostettua ja erityistä tukea oppimiseen. (Mäkinen 2010.)

4.1 Salpakankaan koulun oppimiskäsitys

Salpakankaan koulun oppimiskäsityksen mukaan uuden oppiminen tapahtuu lapsen oman kokemusmaailman ja aikaisempien tietojen varaan rakentuen. Lapsi osallistuu opiskelun suunnitteluun, etsii tietoja monipuolisesti erilaisia lähteitä käyttäen, tuntee vastuuta opiskelustaan sekä arvostaa toisten työtä ja tekee yhteistyötä muiden lasten kanssa. Opettaja motivoi ja kannustaa lasta oppimiseen sekä suunnittelee toimivia oppimisympäristöjä. Ainejakoa ja aihepiirejä yhdistelemällä varmistetaan laajojen oppimiskokonaisuuksien muodostuminen. (Mäkinen 2010.)

Lasta tuetaan ja kehitetään tiedon prosessoijana. Opettaja ohjaa lapsen kanssa keskustelemalla asteittain esille lapsen ajatusmaailman tekijät. Tällä tavoin määritetään lapsen lähikehityksen vyöhyke, jolla oppiminen vuorovaikutteisesti tapahtuu. Oppimisympäristössä keskeistä on kasvatuksellinen ilmapiiri. Lapsen pätevyudentunnetta vahvistetaan ohjaavalla opetustyyllillä ja tuetaan onnistuneiden oppimiskokemusten saavuttamista. (Mäkinen 2010.)

Oppimisen ohjaamisen tavoitteena on lapsen ajattelun taitojen kehittäminen. Ajattelun taitojen harjoittelun tavoitteena on, että lapselle muodostuu myönteinen käsitys itsestään oppijana. Lapsi tulee tietoiseksi omasta oppimisprosessistaan ja hänen on mahdollista ohjata omaa oppimistaan. Ajattelun taitojen kehittämisessä käytetään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää. (Mäkinen 2010.)

Itsearviointi tukee oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että lapsen itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymiseksi lasta ohjataan tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista lapselle hänen työskentelystään. Lasta ohjataan ja kannustetaan arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan. (Mäkinen 2010.)

4.2 Salpakankaan koulun opetustavat

Ohjaava kasvatus sekä opetus ovat keskeistä kaikessa toiminnassa. Alkuluokilla opiskelun perustaitoja harjaannutetaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän avulla. Sensomoottori -ohjelmalla harjoitetaan lasten sensomotorisia taitoja noin 15 minuuttia päivän aikana. Sensomoottori -ohjelman tavoitteena on, että lapsi osaa säädellä kehoaan ensin ulkopuolisen ja sitten sisäisen virikkeen avulla. Lisäksi lapsi oppii ottamaan huomioon toisen ihmisen tunteet ja käyttämään ajattelua ongelmanratkaisutilanteissa. Ohjelma tukee lapsen kykyä määritellä, luokitella ja vertailla asioita eri ominaisuuksien mukaan. (Mäkinen 2010.)

Työtapojen valinnassa suositetaan toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Alkuluokkalaiset leikkivät ohjaavan aikuisen tukemana päivittäin. Leikin avulla lapset opettelevat esimerkiksi vuorovaikutustaitoja ja matematiikkaa. Alkuluokassa on erilaisia oppimisympäristöjä, joissa on mahdollisuus vapaaseen leikkiin. (Mäkinen 2010.)

Työtapojen valinnalla tuetaan opetuksen eheytymistä. Pitkän oppitunnin (kesto 75-90 minuuttia) aikana toteutettava väripiiri- tai pistetyöskentely kootaan erilaisista pienryhmissä kierrettävistä 10 – 20 minuutin toiminnoista. Työskentelyn osana on aina aikuisen ohjaama piste sekä erilaisia yhteistoiminnallisia ja yksilöllisiä työskentelypisteitä. Näiden yksilötehtävapisteidensä avulla lapset voivat harjoitella aiemmin opittuja taitoja. (Mäkinen 2010.)

Matematiikkaa opetetaan toiminnallisilla keinoilla. Opetussuunnitelman mukaisesti tavoitteisiin päästään kehittämällä matemaattista ajattelua tehtävien kertomisen, näyttelemisen ja konkreettisuuden kautta. Työvälineinä eivät toimi pelkästään kirjat, vaan pelit, leikit sekä konkreettiset leikkivälineet kuten rahat, kellot, palikat ja helmet. Toiminnallisen matematiikan ohjaus soveltuu väripiirityöskentelyn osaksi ja ohjauksen jälkeinen harjoitteluvaihe lasten kesken tuttu harjoitustuokiona yksin tai ryhmässä. (Mäkinen 2010.)

4.3 Oppaan tarve Salpakankaan koulussa

Salpakankaan koulun opettajat kokivat, että Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän oma vanhempainopas ei vastaa heidän eikä vanhempien tarpeita. Vanhempainopas koettiin liian laajaksi ja vaikealukuseksi kokonaisuudeksi, joten opettajat toivoivat heille sopivamman oppaan kokoamista. Uuden oppaan toivottiin parantavan koulun ja kodin välistä yhteistyötä ja tällä tavoin lisäävän Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamista kotona. Oppaan tuli olla konkreettinen, tiivis ja innostava kokonaisuus, joka sisältää helposti arjessa toteutettavia harjoitusesimerkkejä.

Salpakankaan koululle koottava opas tukee eheän oppimiskokemuksen saavuttamista, jos vanhemmat sitoutuvat uuden oppaan myötä paremmin Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamiseen kotona. Opettajien sekä vanhempien yhteinen päämäärä lapsen eheän oppimiskokemuksen saavuttamiseksi vahvistaa koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Koululla on velvollisuus toteuttaa esiopetusta lapsi- ja perhekeskeisesti. Tämä tarkoittaa tiivistä yhteistyötä koulun ja kodin välillä. Koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön velvoittaa sekä perusopetuslaki (1998, 3§) että perustuslaki. Yhteistyö vanhempien kanssa on merkittävä haaste esiopetuksessa, sillä esiopetuksen pedagogiikka perustuu opetuksen eheyttämiseen. Lapsen oppiminen pohjautuu hänen omiin kokemuspereihinsä sekä elämysmaailmaansa. Opetuksen teemat nousevat lapsen lähiyhteisöistä. Eheän oppimiskokemuksen saavuttaminen vaatii vanhempien osallistumista opetustyöhön kotona. Esiopetukseen osallistuvien lasten vanhemmat kokevat pääsääntöisesti yhteistyön koulun ja kodin välillä tärkeänä ja kiinnostavana. Vanhemmat ovat valmiita käyttämään yhteistyön edistämiseen aikaa. Yhteistyön tarve on suurin juuri esi- ja alkuopetus aikana. (Korpinen 2000: 135-146.)

5 OPPIMISTAIDOT JA OPPIMISEN ONGELMAT

Perheiden kasvatuskulttuurin ja rakenteiden muuttumisen myötä kouluille on siirtynyt yhä suurempi kasvatusvastuu. Monissa perheissä vanhemman osa auktoriteettina on heikentynyt eikä lapsille aseteta rajoja niin kuin ennen. Vanhempien suuri panos työelämälle näkyy vähentyneenä aikana lasten kanssa. Tämä kaikki ilmenee koulussa lapsen motivaatio-ongelmina, omaehtoisuutena ja keskittymisvaikeuksina. Kouluissa on

myös nykyistä enemmän lapsia, jotka tarvitsevat erityistä tukea tunne-elämän tasapainoisen kehityksen turvaamisessa. Uusi haaste koulun henkilökunnalle on kulttuuri- ja kielitaustaltaan erilaiset lapset. Monokulttuurisuus on vaihtunut multikulttuurisuuteen, jonka vuoksi opetustapoja on moninaistettava. (Rautiainen 2005: 10.)

Tehtyjen tutkimusten mukaan etnisellä alkuperällä, vanhempien omilla oppimiskokemuksilla sekä taloudellisella tilanteella on vaikutusta lapsen oppimiseen (Phillips - Lonigan 2005: 173 – 204; Wadsworth – Olson – Pennington – DaFries 2000: 192 - 199). Koulukypsyys on sidoksissa sosiaaliseen asemaan ja syntyperään. Kypsymättömyyttä on enemmän heikkotuloisten, vähemmistöjen, kulturealisesti erilaisten sekä kehitysvammaisten keskuudessa. Ei ole kuitenkaan syytä olettaa, että tällaista alkuperää olevat lapset olisivat luonnostaan vähemmän kykeneviä haastavaan systemaattiseen ajatteluun ja oppimiseen. Bright Start on ryhmäkuntoutusmenetelmä, jonka tehtävänä on järjestelmällisesti vähentää sosiaalisten ja kulttuuristen ryhmien eroja oppimistehokkuudessa sekä nostaa kaikkien lasten oppimistaidot tasolle, joka antaa valmiuden aloittaa opiskelu ensimmäisellä luokalla. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 1 - 4, Kivi 2000: 86.)

Vanhemmilla, joilla on itsellään ongelmia lukemisessa, saattaa olla vaikeuksia luoda lapselle riittäviä lukemisedellytyksiä. Näin ollen vanhempien kokemat ongelmat lukemisessa kumuloituvat lapsen oppimisongelmiksi. Vanhemmat eivät kykene tarjoamaan lapselle kotona lukemista tukevaa oppimisympäristöä omien heikkojen lukemistaitojensa vuoksi. (Wadsworth ym. 2000: 192 - 199.)

Taloudellisesti niukemmista oloista tulevilla lapsilla on suurempi riski olla koulun aloittaessaan jäljessä kielen kehityksessä. Kielen kehityksen viive häiritsee luku- ja matemaattisten taitojen kehittymistä. Tällainen häiritsevä tekijä voi johtaa akateemisiin puutteisiin, jotka vuorostaan johtavat oppimisvaikeuksiin. Monissa tilanteissa sosioekonomisia taustoja ei huomata mahdollisena vaikuttavana tekijänä oppimisvaikeuksien syntyyn. (Phillips - Lonigan 2005: 173 - 204)

5.1 Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä

Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä on yhdysvaltalaisen professori H. Carl Haywoodin kehittämä 3 – 6 -vuotiaalle lapsille suunniteltu kognitiivisia taitoja kehittävä

ryhmäkuntoutusmenetelmä. Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä ottaa huomioon myös ne lapset, joilla on fyysisiä tai henkisiä vajavuuksia tai ovat huonommassa sosio-ekonomisessa asemassa. Näillä ryhmillä on suurempi riski epäonnistumiseen alemmilla koululuokilla. Ryhmäkuntoutusmenetelmä pyrkii parantamaan esi- ja alakouluun siirtyvien lasten koulumenestystä sekä ajattelutaitoja. (Kivi 2000: 85-86, Brooks – Burns – Haywood 1992: 1 - 4.)

Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä perustuu usean eri kehityspsykologin työhön. H. Carl Haywood on luonut menetelmänsä yhdistelemällä transaktionaalisen näkemyksensä älyn luonteesta ja kehittymisestä, Jean Piagetin käsitteen lasten kognitiivisesta kehityksestä, L. S. Vygotskin teorian kognitiivisen kehittymisen sosiaalisesta perustasta sekä Reuven Feuersteinin teorian rakenteellisesta kognitiivisesta muokkaamisesta. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 2.)

Haywoodin näkemys älykkyydestä koostuu monista kyvyistä. Älykkyys on geneettisten ja ympäristöllisten vaikutusten yhdistelmä. Ajattelu ja oppiminen syntyvät geneettisen oppimisen sekä kokemuspohjaisen oppimisen kautta, jossa esiin tulee opittujen ratkaisuprosessien merkitys. Älykkäimpienkin lasten tulee opetella perustavaa laatua olevia kognitiivisia taitoja ennen kuin he voivat olla tehokkaita oppijoita ja ajattelijoina. Epäonnistuminen teoreettisissa taidoissa ei ole lapsen tyhmyyttä vaan viittaa usein puutteellisiin kognitiivisiin taitoihin. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 2 - 3.)

Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä käyttää Piagetin teoriaa älyllisen ajattelun kehittymisprosesseista ja kuinka ne kehittyvät tiettyssä ikävaiheessa. 3 – 6-vuotiaat lapset saapuvat normaalisti ikään, jolloin konkreetti operationaalinen ajattelu kehittyy. Tällä tarkoitetaan luokittelun oppimista kuten suhteet, määreet, aika ja paikka. Kehityksen huipentuma on esittävään tai symboliseen ajatteluun pohjautuva toiminto. Piagetin teoriaan kuuluu myös assimilaatio eli sulauttaminen, missä lapsi sulauttaa uuden tiedon vanhaan ja näin ollen lapsi kykenee ymmärtämään asian oikean merkityksen. Toinen puoli mukauttamisesta on akkommodaatio eli muokkaaminen. Tämä viittaa muutoksiin joita lapset joutuvat tekemään itsessään, jotta voisivat yhdistää ja ymmärtää uusia kokemuksia vanhoihin tietovarastoihinsa. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 3 - 4.)

Se, mitä Piagetilta puuttuu, on täydennetty Vygotskin sosiaalisen ympäristön vaikutusta kuvaavalla teoriolla. Lapset oppivat ensin aikuisten mallin mukaan, tämän jälkeen ai-

kuisten opastuksen ja kannustuksen avulla ja lopulta lapset kykenevät ratkaisemaan ongelmat itse ja vaativat aikuisilta yhä vähemmän apua. (Karila – Kinos – Virtanen 2001: 165 - 168)

Feuersteinin rakenteellinen kognitiivinen modifikaatioteoria itsessään käsittelee lapsen älykkyyttä, jonka nähdään koostuvan rajallisesta määrästä käsitteitä ja perustoimintoja. Näitä toimintoja ovat yhdistelmät, jotka on koottu esimerkiksi luonnollisesta kyvykkyydestä, motivaatiosta, motiivista ja tavoista. Käsitteelliset perustoiminnot ovat välttämättömiä oppimiselle, joten puutteet näissä taidoissa voi johtaa riittämättömään oppimiseen. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4.)

Käsitteelliset toiminnot kehittyvät lapsille suorassa kanssakäymisessä ympäristön kanssa sekä ohjatun oppimiskokemuksen kautta. Tätä ohjaa aluksi perhepiiri ja lopulta oppimisvelvollisuuden alkaessa opettajat. Haywoodin mukaan puutteellinen kognitiivinen kehitys, joka johtaa tehottomaan oppimiseen ja ongelmanratkaisuun, on pikemminkin riittämättömän ohjatun oppimiskokemuksen puutetta kuin lapsen vajavaisuutta. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4.)

5.2 Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän seitsemän yksikköä

Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä koostuu seitsemästä eri yksiköstä. Nämä yksiköt ovat itsesääteily, lukukäsitteet, vertailu, luokittelu, roolin ottaminen, malli, sarjoittaminen ja jatkumot sekä kirjainmuotokäsitteet. Sosiaalisia taitoja harjoitettavia yksiköitä ovat itsesääteily sekä roolin ottaminen. Loput yksiköistä harjoittavat kognitiivisia taitoja. Jokaisesta osiosta on laadittu oma 20-30 tunnin oppikokonaisuus. Seitsemän yksikön avulla keskitytään kognitiivisiin sekä metakognitiivisiin toimintoihin, jotka ovat oppimisen kannalta välttämättömiä alkuopetuksessa (Brooks – Burns – Haywood 1992: 1-4, Kivi 2000: 86). Kognitiiviset toiminnot käsittävät havainnoinnin, tarkkaavaisuuden, muistin, kielen ja ajattelun (Kalakoski – Kallio – Laarni – Oksala – Paavilainen – Penttilä 2002: 12). Ilman kognitiivista toimintaa pelkästään oman työtehtävän suorittaminen olisi uusi haaste joka päivä. Metakognitiiviset toiminnot ovat oppimisen itsesääteilyjärjestelmä. Toiminnot sisältävät yksilön kognitiivisen toiminnan suunnittelun, valvomisen sekä arvioinnin. Lapsen metakognitiivisten taitojen kehittymisen kannalta on tärkeää, että lapsi kohdataan yksilönä. Haasteita rakastavien lasten metakognitiivisia taitoja voi-

daan tukea ja kehittää jo varhaisessa vaiheessa, mutta haasteita vältteleviä lapsia tulee tukea ensin vahvistamalla lapsen minäihannetta. Vasta kun minäihanne on vahva, on lapsi valmis vastaanottamaan haasteellisiakin metakognitiivisia valmiuksia vaativia tehtäviä. (Rusanen 2008: 259 – 266.)

Itsesäätely on yksiköistä ensimmäinen. Itsesäätelytoimintoja harjoittamalla lapsi oppii kontrolloimaan omaa kehoaan ja liikkeitään. Itsesäätelytoimintoja harjoitellaan liikkumalla erilaisten musiikkien tahdissa sekä peilaamalla keholiikkeitä toisen lapsen kanssa. Kotona vanhempien kanssa itsesäätelytoimintoja voi harjoittaa esimerkiksi leikkaamalla säännöllisiä kuvioita saksilla, heittämällä tavaroita koriin sekä matkimalla eläinten liikkumista. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 17 - 22.)

Lukukäsitteitä harjoitellaan lapsen kanssa tutkimalla peruskäsitteitä, kuten enemmän ja vähemmän. Lapsen kanssa harjoitellaan myös laskemisen perusstrategioita. Kotona vanhempien kanssa lukukäsitteitä voi harjoittaa esimerkiksi laittamalla herneitä eri määriä kahteen kasaan ja pohtia lapsen kanssa, kummassa kasassa on enemmän herneitä. Erilaisia esineitä voidaan myös laskea yhteen ja muistuttaa, että esineen koosta riippumatta, jokaisella esineellä on vain yksi numero lukujonossa. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 23 - 30.)

Vertailua harjoiteltaessa, lapsi oppii vertaamaan yhtä ja useampaa esinettä keskenään. Lasta pyritään rohkaisemaan vertailemaan huolellisesti esineiden eroja, jotta hän osaa yhdistää asioita. Kotona vertailua voi harjoitella bingoa pelaten. Bingossa lapsella on bingoalusta ja kasa samanlaisia numeroita tai kirjaimia joita alustassa on. Lapsen tulee ottaa kasasta yksi lappu kerrallaan ja verrata, mihin kohtaan bingo-alustaa tämä tulee. Näin lapsi oppii vertailemaan kuvia. Vertailua voi harjoitella myös pyytämällä lasta laittamaan kaikki eteisessä olevat kengät pareittain. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 30 - 33.)

Roolinottamisessa lapsi oppii tarkastelemaan ja katsomaan asioita eri suunnasta. Lapsi oppii ymmärtämään toisen tunteita ja ottamaan ne huomioon. Lapsi oppii ymmärtämään kuinka sama tilanne eri suunnasta katsottuna voi olla aivan erilainen. Kotona roolinottamista voidaan harjoitella katsomalla lehdistä leikattuja kuvia ja keskustelemalla min-käläisiä tunteita ihmiset kokevat kyseisissä kuvissa. Tämän lisäksi kotona voidaan näy-

tellä erilaisia tilanteita, joissa lapsi tuntisi olonsa iloiseksi tai surulliseksi. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 34 - 38.)

Luokittelussa lapsi oppii lajittelemaan asioita ja esineitä samankaltaisuuden mukaan. Lapsi oppii tunnistamaan erilaisuuden ja samankaltaisuuden. Tätä voidaan harjoittaa kotona esimerkiksi ruokaostoksien kaappiin laitolla. Lasta pyydetään lajittelemaan tavarat jääkaappiin kuuluviin ja muihin kaappeihin meneviin tuotteisiin. Luokittelussa lapsi oppii ymmärtämään, että esineitä ja asioita voidaan jakaa ryhmiin monella eri tavalla ja sama asia tai esine voi kuulua useampaan eri ryhmään. Lapsen kanssa voi keskustella kuinka lajittelemme asioita normaalissa arjessa ja kuinka tämä helpottaa arjen toimintaa. Esimerkiksi pyykkiä voidaan lajitella valmiiksi tummiin ja vaaleisiin pyykkeihin. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 39 - 45.)

Sarjan ja mallin opetteleminen on lapselle tärkeää, jotta hän oppii seuraamaan tunnistamaan jatkumoa. Jatkumoiden seuraamista voidaan harjoitella kotona, esimerkiksi tekemällä helminauhoja. Vanhempi tekee alkuun helminauhaan tiettyä kuviota, esimerkiksi punainen helmi, sinien helmi, punainen helmi ja sininen helmi. Tämän jälkeen lapsi jatkaa helminauhan tekemistä samaa kuviota toistaen. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 45 - 50.)

Kirjainmuodot ja käsitteet opettavat lapsia tarkkailemaan esineiden ja asioiden yksityiskohtia jotka pysyvät samoina. Ne opettavat tarkkailemaan esineiden ja asioiden määrittäviä ominaisuuksia, jotka erottavat ne toisista samankaltaisista. Kotona näitä voidaan harjoitella tunnistamalla eläinten erityispiirteitä ja miten ne eroavat toisistaan. Lapsen kanssa voidaan myös keskustella kuinka tunnistaminen voi tapahtua näkemällä, kuulemalla tai maistamalla. Kirjainmuodot ja käsitteet opettavat myös tarkkailemaan ja muistamaan yksityiskohtia. Kotona tätä voidaan harjoitella pelaamalla peliä ”mikä esine puuttuu”. Lapsi tarkkailee kasaa esineitä, jonka jälkeen hän kääntää selän ja yksi esine otetaan pois. Lapsen tulee muistaa, mikä esine kasasta puuttuu. (Brooks – Burns – Haywood 1992: 4, 51 - 57.)

6 TAVOITTEENA SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Opinnäytetyömme tavoitteena oli lisätä vanhempien tietoutta Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä sekä antaa vanhemmille ja alkuopetuksen opettajille työvälineitä joiden avulla he kykenevät käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää entistä tehokkaammin. Teimme oppaan, jonka avulla vanhemmille selvitettiin tiivistetysti, mistä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmässä on kyse. Kokosimme oppaaseen konkreettisia esimerkkitehtäviä Bright Startin toteuttamisesta kotona. Teimme oppaasta yksinkertaisen ja selkeän apuvälineen vanhemmille arjen työkaluksi. Helppolukuinen ja tiivis opas antaa vanhemmille mahdollisuuden palata lukemaan opasta vaikka aikaa lukemiseen olisi vähän. Mahdollisuus nopeaan kertaamiseen auttaa ylläpitämään vanhempien innostuneisuutta Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kohtaan.

Kyselylomakkeesta saatujen tulosten perusteella, tavoitteeksemme tarkentui konkreettisen oppaan kehittäminen sekä teoretiedon tiivistäminen helposti ja nopeasti luettavaan oppaan muotoon. Kokosimme selkeän oppaan, jossa kerroimme, mikä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä on ja mihin sillä pyritään vaikuttamaan. Tämän lisäksi kirjoitimme oppaaseen jokaisesta yksiköstä muutamia esimerkkitehtäviä, joiden avulla Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamisessa pääsee alkuun. Salpakankaan koulun opettajat lupautuivat antamaan vanhemmille lisätehtäviä, mikäli vanhemmat kokevat sellaisia kaipaavansa.

Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehystenä käytimme sosiokulttuurista innostamista. Sosiokulttuurinen innostaminen ei aina ole uuden toiminnan luomista, vaan se voi olla jo olemassa olevan toiminnan suuntaamista sosiokulttuurisesti. Tärkeää on herätä huomaamaan arjen toimintojen liittyminen laajempiin yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin toimintoihin. (Kinnunen – Penttilä – Rantala – Salonen – Tervo 2003: 17 - 19.) Sosiokulttuurinen innostaminen käsitteenä on laaja-alainen. Käsitteenä sitä käytetään sosiaalisen sopeutumisen, terapian metodin sekä vapautuksen ideologian määrittelyssä. Sosiokulttuurinen innostaminen käsitteenä ja toimintana on levinnyt laajalle maailmassa. Siitä esiintyy monia erilaisia toimintamuotoja.

6.1 Sosiokulttuurisen innostamisen juuret

Sosiokulttuurisen innostamisen juuret ovat Ranskassa vapaaehtoistyössä. Sosiokulttuurinen innostaminen lähti leviämään laajemmalle Ranskan pedagogisen tiedostamisen, osallistumisen ja sosiaalisen luovuuden liikkeestä sekä toisen maailmasodan jälkeisestä länsimaisen sivilisaation kriisistä. Kriisin aikana huomattiin epätasapaino kasvatuksellisten ja koulutuksellisten järjestelmien välillä. Tämä sai aikaan erilaisten kasvatussuunnitelmien synnyn. Sosiokulttuurinen innostaminen suuntaa erityisesti formaalin kasvatussuunnitelman ulkopuoliseen kasvatukseen, yksilön vapaa-aikaan ja arkeen vaikuttamiseen. Oppamme kohdistuu vanhempien käyttöön. Vanhempien toivotaan innostuvan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä ja toteuttavan menetelmää arjen toimintojen yhteydessä. Näin formaali ja epäformaali kasvatussuunnitelma vahvistaisivat toinen toistaan. (Kurki 2006: 9 - 21.)

Latinalaisessa Amerikassa merkittävänä innostajan toimi Paulo Freire, joka loi käsitteen vapautuksen pedagogiikka. Freiren tavoitteena oli saada aikaan sosiaalista muutosta alemmissa yhteiskuntaluokissa. Freirelle ei riittänyt lukutaidottomien lukutaidon saavuttaminen, vaan hän halusi kansan oppivan vaikuttamaan uusien taitojen kautta yhteiskuntaan ja ymmärtämään yhteiskunnan rakenteita. Freire ei ratkaissut ongelmia, vaan antoi välineitä joilla yksilö itse kykeni ratkaisemaan ongelmansa. Innostamisen keskeisimpänä tavoitteena on luoda osallistumisen prosesseja, joiden avulla ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi omissa elinympäristöissään. Oppaassa annamme vanhemmille helposti omaan arkeen sovellettavia harjoitteita. Tarkoituksena on innostaa vanhemmat muokkaamaan harjoitteita juuri heidän perheensä arkeen sopiviksi. Näin ryhmäkuntoutusmenetelmästä tulisi luonnollinen osa perheen arkea ja vanhemmat olisivat itse keskeisessä asemassa ryhmäkuntoutusmenetelmän toteutuksessa. (Kurki 2006: 9-21, 34 - 43.)

6.2 Kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia

Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään saavuttamaan kulttuurinen demokratisaatio ja parhaassa tapauksessa kulttuurinen demokratia. Näiden kahden ympärille koko diskurssi innostamisesta on keskittynyt. Kulttuurinen demokratisaatio on kulttuurista diskurssia. Tavoitteena on levittää kulttuuria mahdollisimman suurelle osalle kansasta, jotta jokainen voisi siitä nauttia. Kulttuurin levittäminen myös alemmille yhteiskunta-

luokille madaltaa sitä aitaa, joka korkeasti koulutettujen sekä heikommassa sosiaalisessa asemassa olevien kansalaisten välillä vallitsee. (Kurki 2006: 57 - 58.)

Kulttuurisen demokratisaation ongelmana on kulttuurin levittäminen ylhäältä alaspäin. Kulttuurinen eliitti jakaa omaa kulttuuriansa alemmille yhteiskuntaluokille. Tämä voi aiheuttaa kulttuurisen kolonialisaaion eli kulttuuri muuttuu pelkäksi massakulttuuriksi. Pienemmät vähemmistökuulttuurit tukahtuvat massakulttuurin hallitessa. Kulttuurisessa demokratisaatiassa painotetaan kulttuurin kvantitatiivista kasvua. Kulttuurin kuluttamista lasketaan määrällisesti, jolloin laadulla ei ole väliä. Kulttuuri ei välttämättä ole laadukasta, mutta on kaikkien saatavilla. Kulttuurinen demokratisaatio on kuitenkin välttämätön kulttuurisen demokratian saavuttamiseksi. Demokratisaation avulla muutetaan käsitystä jonka mukaan kulttuuri kuuluu vain eliitille. Samaan aikaan opitaan ymmärtämään yksilön merkitystä kulttuurin luojaana. Näin mahdollistuu siirtymä kulttuurisesta demokratisaatiosta kulttuuriseen demokratiaan. (Kurki 2006: 57 - 58.)

Vanhempainopas toteuttaa kulttuurisen demokratisaation Salpakankaan koulun vanhemmille. Opas jaetaan kaikille esikoulunsa aloittavien lasten vanhemmille ja tällä tavoin tieto leviää koko yhteisölle. Tässä yhteydessä yhteisö tarkoittaa kaikkia Salpakankaan koulun esikoululaisten vanhempia. Näin varmistetaan perustietojen leviäminen jokaiselle vanhemmalle, myös niille vanhemmille, jotka eivät osaa tai halua etsiä itse tietoa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä. Kaikki vanhemmat saavat samat perustiedot. Mikäli jaettava vanhempainopas ei saa vanhempaa innostumaan vaarana on tiedon jääminen pinnallisen ymmärtämisen tasolle eikä tieto siirry ajatuksentasolta käytäntöön. Opettajien osuus innostajina on merkittävä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käytön kannalta.

Kulttuurinen demokratia tavoittelee yksilön osallisuuden lisäämistä kulttuurin tuottajana. Kansalaisten tulisi olla aktiivisia toimijoita, kulttuurin rakentajia ja muuttajia. Kulttuurisessa demokratiassa etsitään jokaisen yksilön kyvyt ja mahdollisuudet, joilla hän voi toimia oman elämänsä subjektina ja yhteisönsä jäsenenä. Tavoitteena on omaksua elämäntyyli, joka ilmenee hyvänä elämän hallintana. Tällä tavoin ihmiset kehittyvät kulttuurisesti oman elämäntyyliinsä suuntaan. Kulttuurisessa demokratiassa tuetaan yksilön kulttuurista ilmaisua, osallisuutta, itsenäisiä kulttuurisia liikkeitä sekä yhdistysmuotoista elämää. Näin saavutetaan yksilön mahdollisuus luoda ja kokea kulttuuria juuri hänelle sopivalla tavalla. (Kurki 2006: 58 - 59.)

Vanhempainoppaalla saavutetaan kulttuurinen demokratia, mikäli vanhemmat oppivat soveltamaan ja tuottamaan omia harjoitteita Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän teorian avulla. Vanhemmat eivät enää toteuttaisi valmiita esimerkkejä täsmällisesti vaan soveltavat menetelmää perheen arjessa ilman erityistä huomiota. Näin Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä tulisi osa perheen elämäntyyliä ja vanhemmat kokevat olevansa aktiivisia toimijoita lastensa kognitiivisen ajattelun kehittymisen hyväksi.

6.3 Innostamisen kahdeksan piirrettä

Professori J. V. Merino esittää innostamiselle kaksi päätavoitetta. Ensimmäiseksi elämän henkiin herättämisen siellä, missä sitä ei ole. Tuetaan yksilöiden aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Toiseksi pyritään motivoimaan, herättämään, vahvistamaan ja koordinoimaan yksilöiden ja ryhmien kykyjä ja voimia sekä osallisuutta sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuurilliseen toimintaan. Ryhmätasolla innostaminen on Merinon mukaan erilaisten ryhmäprosessien liikkeelle lähtemisen motivointia sekä rakenteiden ja toimintojen yksinkertaistamista sellaisiksi, että ne tukevat ryhmän itseohjautuvuutta. (Kurki 2006: 22.)

Merino jakaa sosiokulttuurisen innostamisen elementit kahdeksaan osaan. Näitä elementtejä pidämme tärkeinä peruspilareina vanhempainopasta kootessamme. Merinon elementit tukevat hyvin oppaamme tavoitteita, joten on luonnollista pohjata työmme näille elementeille.

1. Innostamisella tulee pyrkiä sosiaalisen liikkeen aikaansaamiseen ja sosiaalisen muutoksen luomiseen sekä vahvistamiseen. Tässä liikkeessä ja muutoksessa yksilön tulee itse olla ensisijainen toimija omassa arkipäivässään. Innostamisella tuetaan yksilön kykyä herkistyä, motivoitua ja lähteä liikkeelle.
2. Innostaminen kasvatuksena pohjautuu aktiiviseen ja osallistavaan pedagogiikkaan. Innostava kasvatusta perustuu ei-ohjaaviin ja aktiivisiin pedagogisiin menetelmiin. Innostaminen on yhteisöllistä toimintaa, tiedon välittämistä. Sen tarkoituksena on yksilö ja ryhmätasolla herättää halua ”kasvattaa” itse itseään.

3. Innostamisen tavoitteena on kulttuurinen demokratisaatio sekä kulttuurinen demokratia. Tavoitteena on kulttuurien monipuolisen kirjjon sekä yksilöiden monipuolisten kulttuurillisten tarpeiden ymmärtäminen. Kulttuurien välille tarvitaan laajempaa ymmärrystä ja kunnioitusta.
4. Innostaminen luo ja vahvistaa erilaisten ryhmien ja ryhmäprosessien syntymistä. Tavoitteena on tehdä innostajan ammatillinen toiminta tarpeettomaksi, jotta ryhmät voivat jatkaa toimintaansa itsenäisesti ja omaehtoisesti.
5. Innostaminen korostaa vuorovaikutusta ja osallistumista. Tavoitteena auttaa ihmisiä itse kehittämään ratkaisumalleja ongelmiinsa ja tarpeisiinsa. Toiminnan reflektointi ja sen jälkeinen uusi toiminta on innostamisen ydin.
6. Innostaminen auttaa ihmisiä tiedostamaan ongelmiaan ja tarpeitaan.
7. Innostaminen vahvistaa yksilöiden ja ryhmien identiteetin kehitystä omassa kulttuurissaan.
8. Innostamisella rakennetaan vuorovaikutusta yksilöiden ja ryhmien välille sekä edistetään kommunikaatiota viranomaistahon ja asiakkaiden välillä.

(Kurki 2006: 24 – 27.)

Sosiokulttuurisella innostamisella tuetaan luovaa osallistumista. Tavoitteena on lisätä oma-aloitteisuutta ja ongelmanratkaisukykyä. Oppaan avulla vahvistamme vanhempien olemassa olevia voimavaroja sekä niitä kykyjä, jotka ovat heikompia tai tiedostamattomia. Sosiokulttuurisessa innostamisessa on tärkeää antaa kohteen ohjata itse itseään eikä yrittää ohjata kohti tiettyä muottia. (Semi 2008: 5-7.)

7 OPPAAN KOKOAMINEN

Ennen oppaan kokoamista lähetimme tutkimuslupahakemuksen (Liite 1) Salpakankaan koulun rehtorille. Tutkimusluvan saatuamme teimme lomakekyselyn, jonka lähetimme

keväällä 2010 Salpakankaan koulun esi- ja alkuopetuksessa olevien oppilaiden vanhemmille. Lomakekyselymme pohjautui Juha Siitosen voimaantumisteoriaan, sillä hypoteesinamme oli vanhempien motivaation puute Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kohtaan. Lomakekyselyn avulla kartoitimme ovatko vanhemmat samaa mieltä opetushenkilökunnan kanssa Bright Startin toimivuudesta.

Uusi Salpakankaan koulun vanhempainopas koottiin lyhyeksi ja yleisen teorian sisältäväksi. Tiivistetty opas antoi vanhemmille mahdollisuuden tutustua aiheeseen lyhyesti koulun aloituksen yhteydessä. Tiivis opas antoi vanhemmille riittävän tiedon koulun alkaessa ja mahdollisti vanhempien sitoutumisen Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käyttöön heti koulun aloituksesta lähtien. Uuden oppaan tarkoituksena oli innostaa vanhempia yhteistyöhön luokan opettajan kanssa. Uusi opas antoi vanhemmille mahdollisuuden palata ja kerrata Bright Startin perusteita nopeasti ja helposti yksinkertaisemman oppaan avulla. Tämä auttoi ylläpitämään sekä lisäämään vanhempien innostusta aiheeseen. Teimme oppaasta yksinkertaisen ja selkeän, etteivät vanhemmat koe sitä liian raskaaksi luettavaksi.

7.1 Voimaantumista kohden

Lomakekyselymme pohjautui Juha Siitosen voimaantumisteoriaan. Voimaantumisteorian ydin on, ettei voimaa voi antaa yksilölle suoraan, vaan voimaantuminen lähtee yksilöstä itsestään ja se on sosiaalinen sekä henkilökohtainen prosessi. Voimaantuminen perustuu yksilön uskomuksiin omista kyvyistään, omaan haluun, päämäärien asettamiseen sekä luottamukseen omia kykyjensä kohtaan. Voimaantuminen on henkilökohtainen prosessi, mutta siihen voi vaikuttaa olosuhteet, elinympäristö sekä toiset ihmiset. Siitonen jäsentää voimaantumisteoriaansa neljään osaprosessiin: päämäärät -kategoriaan, kykyuskomuksiin, kontekstiuskomuksiin sekä emotioihin. (Siitonen 1999: 116-118.)

Päämäärät ovat ajatuksia, jotka ihminen haluaisi saavuttaa tai välttää. Päämäärään pyrkimässä ihmisellä tulee olla halu menestyä ja ymmärtää asioita. Ihmisen tulee säilyttää vapaus valita omat tavoitteensa ja päämääränsä sekä tulee ottaa huomioon hänen arvoistaustansa. Oppaamme tarkoituksena on tukea vanhempien ymmärrystä Bright Startista ja tätä kautta motivoitua koulun ja kodin yhteinen saavuttamaan päämäärä lapsen oppimisen tukemisessa. Lopulliseen päämäärään päästäkseen ihmisen tulee asettaa lukuisia

välipäämääriä. Tärkeää päämäärien saavuttamisen kannalta on ihmisen kyky arvioida tulevaisuus nykytilasta poikkeavaksi, asetetut päämäärät ovat riittävän haastavia, mutta ei mahdottomia, päämäärät ovat selkeitä sekä päämäärien koetaan olevan läheisiä, mutta ymmärretään niiden pidempiaikainen vaikutus. Voimaantumisen kannalta ihmisillä tulee säilyttää valinnan vapaus kuinka toteuttaa Bright Starttia kotona. (Siitonen 1999: 119-129.)

Kykyuskomukset ovat vahvasti sidoksissa yksilön voimaantumiseen. Yksilön uskomukset omiin kykyihin, itseluottamus, minäkuva, tyytyväisyys ja mahdollisuus tehdä omia valintoja ovat tärkeitä voimavarojen vapautumisen kannalta. Kykyuskomusten kautta yksilö arvioi voiko hän saavuttaa asettamansa päämäärän. Luottamus omiin kykyihin sekä vahva itseluottamus ovat tärkeitä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän onnistumisen kannalta. Vanhemmat jotka luottavat omiin kykyihinsä uskaltavat toteuttaa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää itsenäisesti kotona. Toimintaympäristö vaikuttaa kykyuskomuksiin. Hyväksyvä toimintaympäristö ja arvostava ilmapiiri mahdollistavat virheiden tekemisen. Toisaalta onnistumisen kautta yksilön itsearvostus saa vahvaa tukea. (Siitonen 1999: 129-139.)

Kontekstiuskomukset tarkastelevat toimintaympäristöä ja ilmapiiriä. Huono ilmapiiri saattaa estää voimaantumista, vaikka muut osa-alueet olisivatkin kunnossa. Kontekstiuskomuksiin liittyvät hyväksytyksi tuleminen, arvostus, luottamus ja kunnioitus, toimintavapaus, ilmapiiri sekä yhteistoiminta. Aikuinen ihminen ei vaadi toisilta suoranaista hyväksyntää ja arvostusta, mutta kaipaa niitä pystyäkseen toimimaan itselleen luontevalla tavalla. Mikäli ihminen ei koe saavansa arvostusta, luottamusta ja kunnioitusta tekemästään työstä hän tulee epätoivoiseksi ja voimattomaksi. Voimaantuminen vaatii molemminpuolista tukea, sitoutumista ja osallistumista. Tämä oli tärkeä elementti, jota kyselylomakkeessamme tutkimme. (Siitonen 1999: 142-145.)

Emootiot pitävät sisällään innostuneisuuden, toiveikkuuden, onnistumisen ja epäonnistumisen sekä yksilön äänen kuulemisen. Innostuneisuus ja positiivinen tunnelataus luo voimavaroja, jotka ovat tärkeitä haasteellisissa tilanteissa. Positiivinen tunnelataus on yksi voimaantuneen yksilön tuntomerkkejä, mutta se on myös yhteisön ilmapiirin piirre. Tämän tunnelatauksen kokeminen joko omana voimaantumisenä tai yhteisön ilmapiirinä luo innostuneisuutta, toiveikkuutta sekä halua parantaa omia taitojaan. Voimaantumisen kannalta onnistumisen tunteet ovat tärkeitä. Onnistumisen kokemusten saavutta-

miseksi yksilön on ennen kaikkea uskottava itseensä ja kykyihinsä. Yhteisössä tunnetauksen on oltava yksilöä kunnioittava, jotta jokainen saa äänensä kuuluville ja mahdollistaa asioita pohtivan ilmapiirin. Kyselylomakkeessa painotimme lomakekyselyssämme innostuneisuuden sekä onnistumisen kokemuksen selvittämiseen. (Siitonen 1999: 151-157.)

7.2 Aineistonkeruu

Salpakankaan koulun opettajan kanssa käydyn keskustelun jälkeen päädyimme hypoteesiin, ettei koulun oppilaiden vanhemmilla ole Bright Startin toteuttamiseen riittävää motivaatiota. Opettajien kokemusten mukaan vain harva vanhemmista toteuttaa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää lapsen kanssa kotona. Varmistaaksemme hypoteesimme teimme vanhemmille lomakekyselyn (Liite 3). Lomakekyselyä kootessamme teimme tiivistä yhteistyötä molempien ammattikorkeakoulujen opinnäytetyötä ohjaavien opettajien kanssa sekä Salpakankaan koulun rehtorin ja esi- ja alkuopetuksen opettajan kanssa. Tiivis yhteistyö Salpakankaan koulun henkilökunnan kanssa varmisti lomakekyselyn kysymysten vastaavan sekä heidän että meidän tarpeitamme. He tunsivat vanhemmat, joille kyselylomake lähetettiin jolloin he henkilökuntana pystyivät antamaan ohjeistusta kyselylomakkeen pituudesta sekä sisällöstä. Lomakekyselyssä kysymykset olivat kaikille vastaajille samat. Osa vastausvaihtoehdoista oli avoimia. Lomakekyselyn avulla kartoitimme vanhempien kokemuksia Bright Start ryhmäkuntoutusmenetelmästä sekä keräsimme parannusehdotuksia tiedon välittämiseen Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskien. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksen tekeminen on kvalitatiivista opinnäytetyötä väljempää, vaikka tieto kerätään samalla tavoin. Tutkimus tehdään tiedon keräämisen vuoksi ja tällöin selvitys nojautuu vain löyhästi teoriaan. (Vilka 2003: 57.)

Lomakekyselymme pohjautui Juha Siitosen voimaantumisteorian neljään osaprosessiin: päämääräkatteoriaan, kykyuskomuksiin, kontekstiuskomuksiin sekä emootioihin. Voimaantumisteorian käyttäminen lomakekyselyn teoreettisena viitekehysenä oli perusteltua, sillä hypoteesina pidimme vanhempien huonoa motivaatiota Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kohtaan. Eri kategorioihin painotetuilla kysymyksillä saimme selville painotammeko oppaassa kaikkiin kategorioihin, vai ilmeneekö vastauksissa selkeitä puutteita vain tietyissä kategorioissa.

Lomakekysely on yleisin tapa kerätä määrällistä aineistoa. Lomakekyselyssä kysymykset ovat kaikille vastaajille täysin samanlaiset. Vastaja lukee itse kirjallisesti esitetyn kysymyksen sekä vastaa siihen itse kirjallisesti. Valitsimme lomakekyselyn tutkimusmenetelmäksemme, sillä tutkittava joukko oli liian suuri haastatteluja varten. Lomakekysely sopi tarkoitukseemme paremmin, sillä monen esikoululaisen vanhemmat ovat kiireisiä. Koulun opettajat suosittelivat lomakkeen lähettämistä. Lomakekyselyn avulla minimoidaan vastaajien ponnistelut. Lomake on helppo ja nopea täytettävä mikäli kysymyksille on valmiit vaihtoehdot koko lomakkeessa tai osassa lomaketta. Lomakekyselyn tekeminen mahdollistaa vastauksien nopean käsittelyn, sillä valmiiden vastausvaihtoehtojen avulla vastaukset ovat yhdenmukaisia. Tämä estää myös tulkintavirheet. Lomakekyselyn käyttö varmisti vastaajien jäämisen tuntemattomiksi ja vastaajien oli helpompi antaa myös moittivia tai arvostelevia vastauksia. (Eskola – Suoranta 1998: 86; Holopainen, Pulkkinen 2008: 42; Vilka 2005: 73 – 77.)

Lomakekyselyn tekeminen eteni vaiheittain. Olimme yhteydessä molempien ammattikorkeakoulujen ohjaaviin opettajiin sekä Salpakankaan koulun henkilökuntaan. Yhteydenpidon avulla kyselylomake muotoutui toimivaksi ja kaikkien tarpeita vastaavaksi kokonaisuudeksi. Lähetimme kyselylomakkeen kaikille esi- ja alkuopetuksessa olevien oppilaiden vanhemmille. Kokonaistutkimuksen tekemällä uskoimme saavamme tarvittavan määrän vastauksia, jotta aineisto kylläntyisi.

Laadimme lomakekyselyn sisällön helposti jäsennettäväksi kokonaisuudeksi. Liitimme kyselyn sisältävään kirjekuoreen saatekirjeen (Liite 2). Saatekirjeessä kerroimme keitä olemme ja mitä varten kyselylomake on tehty. Kerroimme, millaisia kysymyksiä lomake sisältää. Lopuksi motivoimme vanhempia vastaamaan, kertomalla kuinka jokaisen vastaus on tärkeää, jotta saisimme mahdollisimman tarkan kuvan huoltajien kokemuk-
sista.

Lähetimme kyselylomakkeet 120 esi- ja alkuopetuksessa olevan lapsen vanhemmille. Vanhemmista 30 eli 25 % palautti vastaukset määräajan kuluessa. Kyselylomake annettiin oppilaiden mukana vanhemmille 19.4.2010 ja vastaukset tuli palauttaa 30.4.2010 mennessä takaisin oman luokan opettajalle. Lisäsimme vastausaikaa viikolla, jotta opettajat saivat laitettua oppilaiden reissuvihkoon muistutuksen kyselylomakkeeseen vastaamisesta. Vastaukset palautettiin suljetuissa kirjekuorissa nimettöminä opettajille.

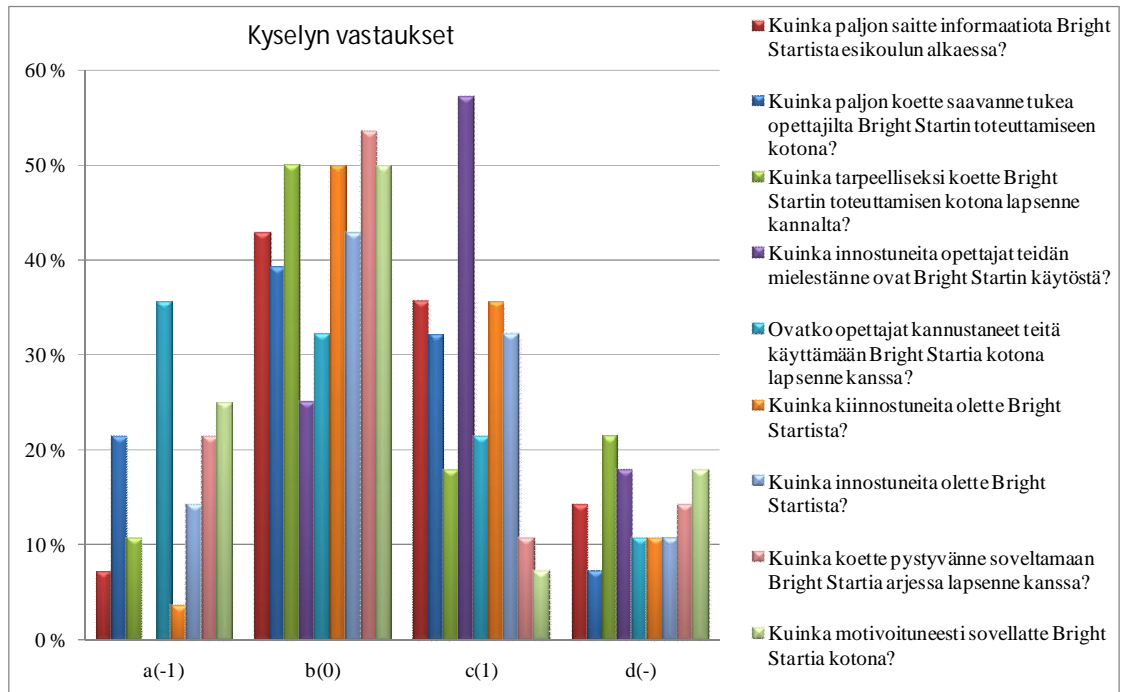
Vastausten takaisin saamiseksi pyysimme opettajia muistuttamaan viestivihkoilla vanhempia vastaamaan kyselylomakkeeseen.

7.3 Kyselyn vastaukset

Kyselylomakkeiden vastauksista ilmeni vanhempien olevan tyytyväisiä opettajien kanssa tehtävän yhteistyön määrään. Vanhemmat kokevat opettajien olevan innostuneita käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että he eivät saaneet riittävästi tietoa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä tai tieto hukkuu muun informaation sekaan koulun aloituksen yhteydessä. Vastauksista ilmeni myös se, että vanhemmat eivät saaneet riittävästi tukea Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamiseen kotona.

Vanhemmat olivat kiinnostuneita Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä, mutta eivät kokeneet tarpeelliseksi käyttää menetelmää kotona. Vanhemmat kokivat kuitenkin pystyvänsä jonkin verran soveltamaan menetelmää kotioloissa. Vastauksista ilmeni opettajien olleen hyvin innostuneita Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käytöstä, mutta vanhempien innostuneisuus oli selkeästi vähäisempää. Kiinnostusta Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käyttöä kohtaan kuitenkin oli.

Luokittelimme monivalintakysymysten vastaukset asteikolla +1, 0 ja -1. -1 vastaa vastausvaihtoehto A:ta, 0 vastaa vastausvaihtoehto B:tä ja +1 vastaa vastausvaihtoehto C:tä. Vanhemmat jättivät vastaamatta osaan kysymyksistä, ne näkyvät seuraavalla sivulla olevassa taulukossa (Taulukko1) (-) kohdassa.

Kuvio 1. Kyselylomakkeen monivalintakysymysten vastaukset.

Avoimissa kysymyksissä tuli selvästi ilmi, että asia hukkuu kaiken muun informaation sekaan. Vanhemmat, toivoivat selkeämpää opastusta, kuinka Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää voi soveltaa kotona ja millaisella aikataululla siihen liittyviä tehtäviä tulisi tehdä.

Avoimessa kysymyksessä numero 11 pyysimme vanhempia kertomaan asioita, jotka jäivät Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskien askarruttamaan esikoulun alkaessa. Suurin osa vanhemmista sivuutti Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskevan vanhempainoppaan esikoulun alkaessa. Opas koettiin liian raskaaksi luettavaksi ja ajankohta oppaan jakamiselle koettiin vääräksi. Esikoulun alkaessa vanhemmat saivat koulusta monenlaisia esitteitä sekä monisteita, jolloin tieto jäi paperimäärän vuoksi sisäistämättä.

”Täytyy myöntää etten ollut oikein kiinnostunut koko asiasta, luin kyllä osittain läpi siihen koskevan monisteen, mutten jaksanut lukea kokonaan. Liian monta monistetta!!!”

”Koko aihe jäi informaatiotulvan alle, en ole lainkaan perehtynyt aiheeseen vaikka kiinnostusta olisi ehkä ollutkin.”

” Jos tämä on alkanut koulun alkaessa tai vaikkapa esikoulun, lippuja ja lappuja tulee sen verran paljon, että jos informaatio jää vain lappujen varaan, eikä asioista muuten keskustella, ne jäävät unholaan.”

Niille vanhemmille, joiden vanhemmat lapset kävivät samaa koulua, asia oli entuudestaan tuttu.

”Asia oli jo tuttu aikaisemman lapsen vuoksi, jolloin Bright Start oli ollut käytössä.”

”Olen saanut siitä kolmen lapsen kokemuksella erittäin hyvän kuvan!!”

Kysymyksessä numero 12 pyysimme vanhempia kertomaan missä asioissa he kaipaisivat lisäohjeistusta Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskien. Vanhemmat kokevat tarvitsevansa ohjeistusta ja kannustusta nykyistä enemmän. Osalle vanhemmista aikaisemmat monisteet Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskien olivat vaikeasti ymmärrettäviä. Kotona tehtävän työn merkityksen painottamista kaivattiin.

”Jonkinlainen aikataulu olisi ollut hyvä, esim. montako tehtävää tulisi olla tehtynä syyslomaan/joululomaan mennessä.”

”Kaikissa asioissa en tiedä mistä puhutaan.”

”Kuinka sitä voi soveltaa normaaliin arkeen?”

”Kuinka tärkeä on kotona tehtävä työ, tulisi painottaa enemmän!”

13. kysymyksessä vanhemmat saivat vapaasti kertoa tuntemuksistaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää koskien. Osa vanhemmista käytti menetelmää arjessa ja haluaisi hyödyntää sitä enemmän, osa puolestaan ei käyttänyt menetelmää lainkaan arjessa. Vanhemmat, jotka käyttivät menetelmää kotona, kokevat, että osa tehtävistä oli liian helppoja lapselle.

”Teemme varsinaisia ”kotitehtäviä” silloin tällöin. Toteuttaminen on helppoa, tehtävät lapselle helppoja, mutta silti jaksaa niistä kyllä innostua.”

”Emme käytä. Meillä on living at home –metodi. Ei ole tarpeen meidän eskarilaisen kanssa.”

”Olisi varmaan voinut käyttää jos tietäisimme, mistä on kysymys ja mihin tämä liittyy..”

7.4 Oppaan sisältö

Koulujen kesäloma-ajan vuoksi oppaan (Liite 4) sisällön viimeistely tapahtui elokuussa, jolloin sekä ammattikorkeakouluissa että Salpakankaan kouluissa oli kiireistä. Opettajat sitoutuivat kuitenkin antamaan palautetta oppaan sisällöstä, joka varmistti oppaan tukevan juuri tämän työyhteisön tarpeita. Itse yhteistyö tapahtui kasvokkain keskustellen muutamaan otteeseen ja loppuaikana viikoittaisella sähköpostin sekä puhelinkeskustelujen avulla. Sähköpostitse ja puhelimitse toimiva yhteydenpito oli sopiva kummallekin osapuolelle, koska aikataulujen yhtensovittaminen oli hankalaa koulujen aloituksesta johtuvien kiireiden vuoksi.

Halusimme tehdä oppaasta yksinkertaisen ja selkeän, mutta panostaa myös visuaalisuuteen. Opasta monistetaan useita kymmeniä kappaleita vuodessa, joten useiden värillisten kuvien lisääminen oppaaseen ei ollut kannattavaa. Opas täytyi pystyä monistamaan myös harmaasävyllä. Päätimme laittaa oppaaseemme vain yhden kuvan, joka on mahdollista poistaa helposti. Katri Määttänen piirsi vanhempainoppaalle kansikuvan. Näin oppaasta tuli persoonallisen näköinen emmekä joutuneet pohtimaan tekijänoikeusasioita. Kooltaan opas on A5-kokoinen ja sisältää kansilehden ja sisällysluettelon mukaan lukien kymmenen sivua.

Kirjoitimme aluksi oppaan johdantoon tämän hetken koulumaailman haasteista sekä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä ja sen vaikuttavuudesta sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien ja fyysisistä tai henkisistä vajavuuksista kärsivien lasten oppimistaitoihin. Salpakankaan koulun henkilökunnan kanssa käydyn keskustelun jälkeen päädyimme pehmeämpään aloitukseen. Kirjoitimme oppaan johdannoksi vanhempia innostavan sekä tukevan kappaleen. Johdanto kirjoitettiin vanhempia kannustavaksi,

jotta vanhemmat kokisivat tarpeelliseksi lukea oppaan loppuun saakka. Korostimme vanhempien tärkeyttä oman lapsensa asiantuntijoina sekä tärkeinä vaikuttajina lapsen oppimistaitojen kehittymisessä. Kerroimme, kuinka helppoa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käyttö on. Kannustava aloitus innostaa vanhempia lukemaan oppaan loppuun saakka.

Johdannon jälkeen kirjoitimme lyhyen kuvauksen mistä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmässä on kyse. Salpakankaan koulun henkilökunta toivoi, että emme käyttäisi oppaassa ryhmäkuntoutusmenetelmä -käsitettä, jotta vanhemmat eivät pelästyisi kuntoutus -sanaa. Käytämme siis oppaassa ryhmäkuntoutusmenetelmä -käsitteen sijasta kognitiivisten taitojen opettamisohjelmaa, tämä termi on käytössä myös Salpakankaankoulussa.

Kirjoitimme Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän tavoitteista sekä seitsemästä yksiköstä joiden avulla tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Kirjoitimme teoriaosuudesta hyvin lyhyesti, sillä kyselylomakkeen vastauksien perusteella vanhemmat kaipaivat vain lyhyttä ja tiivistettyä tietoa aiheesta. Teoriaosuudessa kerroimme vain perustiedot, emmekä syventyneet eri oppimisteoreetikkojen osuuteen osana Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän teoriaa. Halusimme vanhemmille jäävän mieleen Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän tärkeimmän tavoitteen: oppimis- ja ajattelutaitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittymisen tukemisen.

Ennen seitsemän yksikön esittelyä kirjoitimme kappaleen siitä, kuinka vanhemmat voivat auttaa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän tavoitteiden saavuttamisessa. Kannustimme vanhempia lisää korostamalla heidän tärkeyttään kasvatus- ja opetustyössä. Kannustamisen avulla toivoimme vanhempien saavan itseluottamusta sekä motivaatiota toteuttaa menetelmää kotona.

Seuraavissa luvuissa kerroimme tarkemmin jokaisesta seitsemästä yksiköstä ja kuinka näitä yksiköitä voi harjoittaa kotona. Aluksi kirjoitimme yksiköstä ja siitä, mitä ajattelutaito- tai oppimistoimintoja näitä yksikön harjoituksia toteuttamalla kehitetään. Tällä tavoin vanhemmille konkretisoitui harjoituksen tärkeys lapsen kehitykselle. Jokaisen yksikön esittelyn jälkeen mainitsimme muutaman harjoitus esimerkin, joiden avulla lapsen kyseistä oppimistaitoa voidaan harjoittaa kodin arjessa.

Viimeisessä luvussa ohjeistimme ja kannustimme vanhempia ottamaan yhteyttä oman luokan opettajaan lisätehtävien sekä lisäopastuksen saamiseksi. Tällä tavoin pyrimme lisäämään vanhempien ja opettajan välistä yhteistyötä. Vanhemmilla on mahdollisuus saada opettajalta kannustusta ja tukea Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamiseen ja taitojen sekä itsevarmuuden lisääntyä innostua Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän toteuttamisesta entistä enemmän. Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä on lisensoitun alainen, joten tekemäämme oppaaseen lisätehtäviä ei voitu liittää. Ratkaisimme tämän ongelman viimeisen luvun ohjeistuksella.

7.5 Oppaan jakaminen

Annoimme oppaan Salpakankaan koulun käyttöön 20.9.2010. Luovutimme oppaasta Salpakankaan koululle sekä Word- että pdf -tiedoston. Opas oli ensimmäiset kaksi viikkoa opettajien arvioitavana, jotta saimme arvion tekemästämme työstä sekä pystyimme tekemään tarvittavat viimeiset muutokset.

Salpakankaan koulu jakaa oppaan vuosittain esiopetukseen tulevien lasten vanhemmille. Kyselylomakkeiden vastauksista kävi ilmi, että entisen oppaan antamisen ajankohta oli väärä. Suosittelimme oppaan antamista vanhemmille vasta, kun esiopetuksessa päästään arkirutiineihin. Kiinnostuttuaan aiheesta vanhemmilla on mahdollisuus pyytää laajempi materiaali Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä, josta löytyy enemmän tehtäviä ja esimerkkejä kuinka menetelmää voi käyttää kotona arjessa.

Suunnittelimme jakavamme oppaan itse esikoululaisten lasten vanhemmille, mutta saadessamme oppaan viimeisen version valmiiksi oli vanhempainilta jo pidetty. Pelkän oppaan jakamisen vuoksi uutta vanhempainiltaa ei kannattanut järjestää. Tulevina vuosina vanhempainilta saattaisi olla paras aika ja tilaisuus, jossa opas voitaisiin jakaa vanhemmille. Tällöin henkilökunnalla on mahdollisuus esitellä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän teoriaa omin sanoin ja näin vanhemmat kiinnostuisivat lukemaan oppaan.

8 ARVIOINTI JA PALAUTE

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteina oli luoda selkeälukuinen vanhempainopas Salpakankaan koulun esiopetuksen henkilökunnan käyttöön. Teimme tiivistä yhteistyötä koulun esi- ja alkuopetuksen opettajien kanssa. Tämä mahdollisti tavoitteemme saavuttamisen parhaalla mahdollisella tavalla. Yhteistyö opettajien kanssa sujui hyvin heti ensimmäisestä tapaamisesta lähtien. Opettajat olivat innoissaan mukana ja saimme heiltä hyviä käytännön ideoita oppaaseen ja oppaan näkökulmaan. Tavoitteemme selkeälukuisesta vanhempainoppaasta täyttyi. Saimme koottua tiiviin, mutta toimivan kokonaisuuden jonka lukeminen onnistuu vaikka kahvitauolla.

8.1 Oppaan arviointi

Opasta kootessamme huomasimme kuinka, tärkeää hyvä yhteistyö työelämän kanssa on. Salpakankaan koulun henkilökunta oli helposti lähestyttävä ja pyrki vastaamaan kysymyksiimme parhaansa mukaan. Yhteyshenkilömme sekä koulun rehtori vastasivat sekä puhelimitse että sähköpostilla yhteydenottoihimme. Ilman sujuvaa yhteistyötä olisi ollut vaikea koota juuri tätä työyhteisöä sekä vanhempia palveleva vanhempainopas. Koemme onnistuneemme opinnäytetyössämme juuri oppaan sisällön suhteen sekä työelämälähtöisyyden saavuttamisesta. Onnistuimme oppaan visuaalisessa ulkonäössä hyvin. Valitsemamme A5-koko toimii paremmin kuin jos opas olisi monistettu A4-koossa. A5-kokoisessa oppaassa sivumäärä on suurempi ja näin opas on hieman paksumpi ja kestävämpi käytössä. Opas on mahdollista monistaa kansikuvalla tai ilman kansikuvaa. Kansikuva piirrettiin juuri tätä opasta varten.

Toisena tavoitteenamme oli innostaa vanhemmat käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää. Tämä tavoite oli pitkän aikavälin tavoitteemme, sillä tavoitteen toteutumista olisi vaikea arvioida tässä vaiheessa opinnäytetyöprosessia. Vanhempien innostuneisuutta voi tutkia vasta, kun opas on ollut vanhemmilla käytössä pidemmän aikaa. Jatkotutkimuksena tämän tavoitteen toteutumisen tutkiminen olisi hyvä aihe. Pelkkä opas ei riitä innostamaan vanhempia käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kotona, vaan Salpakankaan koulun henkilökunnalla on merkittävä rooli innostajina. Oppaasta tuli hyvä apuväline sekä henkilökunnan että vanhempien käyttöön. Muutaman vuoden käytön jälkeen pitkän aikavälin tuloksia varmasti ilmenee.

Oppaan oli tarkoitus olla mahdollisimman tiivis, mutta samalla informatiivinen paketti, jonka avulla vanhemmat kykenevät toteuttamaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kotona, perehtymättä laajempaan vanhempainmateriaaliin. Tämän tavoitteen täyttäminen oli ajoittain hankalaa. Pohdimme pitkään, minkä kokoinen ja pituinen opas voi olla, että vanhemmat jaksavat sen lukea kokonaan loppuun. Samalla opas ei saanut olla pelkkää teorian tietoa sisältävää, sillä sen piti olla myös innostava kokonaisuus. Lopullisessa oppaassa teorian tieto sekä käytännön ohjeistukset ja kannustavat ilmaisut vuorottelevat läpi koko oppaan. Pidimme teoriaosuuden mahdollisimman lyhyenä ja keskityimme perustelemaan vanhempien osallistumisen tärkeyttä sekä ohjeistamaan ja kannustamaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käyttöön arjen tapahtumissa.

Mikäli olisimme pystyneet toteuttamaan kyselylomakkeen jo syksyllä 2009, ennen ensimmäistä opinnäytetyöseminaaria, olisimme kyenneet aikatauluttamaan opinnäytetyöprosessin eri tavoin. Tämä olisi mahdollistanut oppaan aikaisemman valmistumisen ja olisimme voineet verrata vanhempien mielipiteitä uuden ja vanhan oppaan välillä. Tämä olisi tuonut työllemme lisää luotettavuutta. Laatimamme aikataulutusta omalle opinnäytetyöllemme koko opinnäytetyöprosessin aikataulun rinnalla oli hyvä. Saimme työn ajoissa valmiiksi emmekä jättäneet suuria muutoksia viimeisille viikoille. Oppaan valmistuminen viivästyi hieman alkuperäisestä suunnitelmasta, mutta Salpakankaan koulun henkilökunta oli tyytyväinen oppaan valmistumisen ajankohtaan. Oppaan valmistuessa suurin osa koulun aloituksesta johtuvista kiireistä oli jo ohitse ja oppaan jakamiselle kyettiin varaamaan tarpeeksi aikaa.

Saimme Salpakankaan koulun henkilökunnalta arvion oppaasta sekä koko prosessin kulusta. Henkilökunta arvioi oppaan olevan heille hyvä lisä tulevissa esikoulua käyvien lasten vanhempien ensimmäisissä vanhempainilloissa jaettavaan materiaaliin. Oppaalle on ollut selkeä tarve sekä henkilökunnan että vanhempien vuoksi. Henkilökunta on tyytyväinen lopulliseen versioon oppaasta. Opas sai kehuja tiivistetystä muodosta, mikä auttaa yhä useampaa vanhempaa tutustumaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmään. (Mäkinen 2010.)

8.2 Prosessin arviointi

Opiskelemme kumpikin sosionomeiksi eri ammattikorkeakouluissa. Tämä loi opinnäytetyöllemme sekä positiivisia että haastavia elementtejä. Saimme ohjausta kummastakin ammattikorkeakoulusta, joka mahdollisti palautteiden vertaamisen keskenään. Kahden eri näkökulman avulla pystyimme hiomaan kokonaisuudesta toimivan. Usealla eri paikkakunnalla toimiminen loi omat haasteensa. Salpakankaan koulu sijaitti puolivälissä, joten siellä oli helppo tavata. Aikataulujen yhteensovittaminen oli ajoittain hankalaa, monesti internet- ja puhelinkeskustelut korvasivat kasvokkain tapaamisen. Opinnäytetyön valmistumisen takasi hyvin suunniteltu pohjatyo. Teimme alusta asti selkeitä työnjakoja, joiden avulla kumpikin kykeni kirjoittamaan opinnäytetyötä omaan tahtiinsa. Säännöllisin väliajoin kokosimme osat yhteen ja sovitimme ne sujuvaksi kokonaisuudeksi. Työn tekeminen oli hieno toiminnannäyte siitä, kuinka nykyteknologialla on mahdollista yhdistää useammalla eri paikkakunnalla sekä usean oppilaitoksen kesken tapahtuva yhteistyö.

Prosessin alussa valitsimme teoreettiseksi viitekehikseksemme Juha Siitosen voimaantumisteorian, koska alkuperäisenä hypoteesinamme oli, että vanhemmat eivät olleet tarpeeksi motivoituneita käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää kotona. Teimme kyselylomakkeen tämän hypoteesin pohjalta. Kyselylomakkeen toteutuksen jälkeen vastauksista ilmeni, ettei voimaantumisteoria ollut tarpeitamme parhaiten vastaava teoria. Suurin syy sille, miksi vanhemmat eivät toteuttaneet menetelmää kotona, oli se, että heillä ei ollut tarpeeksi tietoa aiheesta eivätkä he tienneet menetelmän käytön olevan tärkeää. Tarkastelimme työtämme usealta eri kannalta ja etsimme sopivaa viitekehystä. Tavoitteitamme parhaiten palveli sosiokulttuurinen innostaminen, sillä pelkän vanhempien teorian tiedon kartuttaminen ei saisi kaikkia vanhempia käyttämään menetelmää kotona. Oppaasta piti tehdä innostava kokonaisuus, joten sosiokulttuurinen innostaminen sopi teoreettiseksi viitekehikseksemme. Olemme tyytyväisiä teoreettisen viitekehiksen valintaamme.

Yhtenä opinnäytetyömme haasteista oli Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän teoriaan tutustuminen. Aiheesta ei ole juurikaan kirjallisuutta Bright Startin omaa opasta lukuun ottamatta. Yhteistyö Tiedonpuu RY:n kanssa kuitenkin helpotti työtämme. Saimme Tiedonpuusta Bright Startin materiaaleja sekä vinkkejä mistä voimme hankkia lisätietoa. Prosessin edetessä opimme paljon uutta Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä, vaikka emme käyneet Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmäkoulutusta. Saimme perustiedot menetelmästä ja opimme

monia käyttökelpoisia ideoita omaan ammatilliseen toimintaamme kasvattajina. Opinnäytetyön aiheena Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmä on mielenkiintoinen, sillä siitä ei ole aikaisemmin tehty juurikaan suomenkielisiä tutkimuksia. Opinnäytetyömme loi uutta ja olemme tyytyväisiä lopputulokseen. Toivomme työstämme olevan hyötyä tuleville Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä opinnäytetyötään tekeville opiskelijoille.

Tehdessämme kyselylomaketta pohdimme mikä on paras tapa toteuttaa kysely vanhemmille. Lomake säilytti vastaajien anonymiteetin jonka avulla vanhemmat pystyivät vastaamaan kysymyksiin vapautuneemmin. Anonyymeinä vastaajina he uskalsivat antaa helpommin moittivaa ja negatiivista palautetta. Tämä varmistti rehelliset ja aidot vastaukset kyselylomakkeeseen. Vastaukset käsitelimme neutraalisti ja otimme kaikki vastaukset huomioon. Tämän avulla saimme mahdollisimman oikean kuvan mitä vanhemmat tarvitsevat innostuakseen Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä.

Salpakankaan koulun henkilökunta oli tyytyväinen tehtyyn yhteistyöhön, vaikka yhteistyötä häiritsi ajoittainen kiire. Henkilökunta oli tyytyväinen kärsivällisyydestämme sekä joustavuudestamme toimia koulun henkilökunnan aikataulujen mukaan.. Yhteistyö olisi heidän kannaltaan ollut helpompaa jos olisimme kohdanneet koulun arjessa ja siinä olisimme päässeet keskustelemaan aiheesta. (Mäkinen 2010.)

8.3 Opinnäytetyön eettisyys

Olemme toteuttaneet opinnäytetyömme noudattaen tutkimuksellista etiikkaa sekä lisänneet luotettavuutta jokaisen prosessin vaiheen tarkalla kuvauksella ja rehellisellä raportoinnilla.

Opinnäytetyömme varten anoimme tutkimusluvan Salpakankaan koulun rehtorilta. Tutkimusluvan saanti edellytti selvitystä siitä, mainitaanko henkilökunnan nimiä ja kuinka kyselylomake toteutetaan. Kyselylomake lähetettiin esikoululaisten vanhemmille. Koska emme tutkineet lapsia, emme tarvinneet erillistä tutkimuslupaa jokaista lomakkeen vastaanottajaa varten. Annoimme jokaiselle Salpakankaan koulun esi- ja alkuopetuksessa olevien lasten vanhemmille mahdollisuuden osallistua kyselyn vastaamiseen. Emme rajanneet vanhemmista tiettyä otosjoukkoa, vaan toteutimme kyselyn kaikille vanhem-

mille. Kyselyyn vastasi 25 % vanhemmista. Koimme vastausprosentin riittäväksi, sillä vastauksissa oli vaihtelua, mutta myös selkeää kylläntymistä huomattavissa. Vastauksen vaihtelevuus lisää niiden luotettavuutta. Kyselyyn vastasivat sekä tyytymättömät että tyytyväiset vanhemmat. Kyselyn vastausten luotettavuutta vähentää se, ettemme tiedä kuinka vakavasti vastaajat kyselyyn vastasivat. Vastaajat eivät välttämättä perehtyneet lomakkeeseen huolellisesti. Lapsiperheen arki on kiireistä, joten kyselyyn on saatettu vastata huolimattomasti ja vastauksia pohtimatta.

Liitimme kyselylomakkeeseen saatekirjeen, jossa kerroimme vanhemmille työmme tarkoituksen sekä sen, että kyselyyn vastataan anonyymisti. Lähetimme kyselylomakkeiden mukana vanhemmille kirjekuoren, jossa he palauttivat vastauksensa suljettuna lapsensa luokan opettajalle. Opettajat luovuttivat vastaukset meille kirjekuoret suljettuna. Tämä varmisti vanhempien vastausten pysymisen tuntemattomana opettajille. Opettajat saivat kyselylomakkeiden tulokset nähtäville vasta kun ne oli luokiteltu. Opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen hävitämme kyselylomakkeista kertyneen aineiston polttamalla.

Opinnäytetyössämme käytämme sitaatteja lainaten avoimien kysymysten vastauksia. Ne toimivat esimerkkeinä aineistosta ja tuomalla ne esiin lukijalle lisäävät ne tulkintojemme luotettavuutta. Sitaateista ei selviä kenenkään vastaajan henkilöllisyys.

Parityönä tehtävä opinnäytetyö antoi mahdollisuuden monipuoliseen mielipiteiden vaihtoon. Pystyimme katsomaan työtämme useammalta eri kannalta. Suurimman osan opinnäytetyöstä teimme erikseen, joten pystyimme lukemaan toisen kirjoittamia tekstejä objektiivisesti ulkopuolisen lukijan silmin. Kahden ammattikorkeakoulun välinen yhteistyö toi opinnäytetyöhömmme vain positiivisia piirteitä. Saimme ohjausta molemmista ammattikorkeakouluista. Suosittelemme ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä muillekin opiskelijoille. Tämän kaltainen työskentelytapa laajentaa opinnäytetyön teon mahdollisuuksia sekä kasvattaa ammatillista tapaa toimia erilaisissa verkostoissa.

9 LOPUKSI

Opinnäytetyönämme tuotimme Salpakankaan koululle uuden yksinkertaisen ja selkeän vanhempainoppaan Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmästä. Vastasimme oppaan avulla työelämän konkreettiseen tarpeeseen. Oppaan avulla vanhemmat kykenevät ly-

hyessä ajassa sisäistämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän perusidean sekä esimerkkiharjoitukset ja oman kiinnostuksensa mukaan pyytämään lisätietoa opettajilta. Opas helpottaa koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Uuden oppaan avulla opettajat kykenevät innostamaan vanhempia Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän käyttämiseen entistä tehokkaammin. Opas ei jää enää lukematta pituutensa tai vaikeaselkoisuutensa vuoksi. Tämä auttaa koulun ja kodin välistä kommunikaatiota. Koulun ja kodin välinen yhteistyö on tärkeää, jotta molemmat osapuolet toimivat yhdessä lapsen edun hyväksi. Yhteinen päämäärä lapsen kasvatuksen ja koulutuksen suhteen takaa lapselle eheän koulutien alkuluokista lähtien. Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää käyttämällä tuetaan myös niiden lasten eheä koulupolku, jotka aloittavat koulunkäyntinsä heikommista lähtökohdista. Koulun henkilökunnan ja vanhempien tukiessa lapsen kehitystä Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän avulla varmistetaan näiden lasten riittävät oppimistaidot, jotta he pysyvät normaaliopetuksen tahdissa.

Kirjoittamamme opas on tehty vastaamaan juuri Salpakankaan koulun vanhempien ja opettajien tarpeita. Olemme varmoja, että opas vastaa opettajien toivomia tarpeita sekä pyrimme vastaamaan myös vanhempien tarpeisiin kyselylomakkeesta saamiemme vastausten perusteella. Lopullisen arvion oppaasta saimme Salpakankaan koulun esi- ja alkuopetuksen opettajilta. Opasta voi käyttää myös muissa Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää toteuttavissa kouluissa, joissa ilmenee samankaltaisia tarpeita kuin Salpakankaan koulussa.

Kyselylomakkeiden vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat olisivat kaivanneet selkeämpää aikataulutusta kotona toteutettavien tehtävien kanssa. Aikataulutuksen tekeminen yhdessä Salpakankaan koulun opettajien kanssa olisi hyvä aihe opinnäytetyömme jatkoksi. Aikatauluun voisi liittää suuremman määrän esimerkkejä sekä soveltamisvaihtoehtoja, jotta se tukisi mahdollisimman hyvin oppaan tarkoitusta. Opettajat voisivat myös pitää tiiviimpää kommunikaatiota yllä vanhempien kanssa ja kertoa mitä yksikköä koulussa milläkin hetkellä harjoitetaan.

Oppaan tavoitteena oli innostaa vanhempia käyttämään Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmää enemmän kotona. Opas jaettiin vanhemmille syksyllä 2010, joten tutkimustuloksia siitä, kuinka hyvin opas tarkoitustaan käytännössä palveli, ei ole. Työllemme toinen sopiva jatkotutkimus olisikin tutkia, kuinka vanhempien asenteet eroavat uuden ja vanhan oppaan käyttäjien välillä ja onko vanhempien tietoisuus

Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmän teoriasta sekä tavoitteista lisääntynyt. Jatko-tutkimuksessa voisi selvittää, onko oppaasta ollut konkreettista hyötyä pidemmällä ai-kavälillä.

Opinnäytetyön toteuttaminen parityönä kahden eri ammattikorkeakouluopiskelijan kes-ken opetti meille työelämälähtöisestä yhteistyöstä. Työelämässä yhteistyö on moniam-matillista sekä yhteistyötahot saattavat sijaita kaukana toisistaan. Opasta tehdessä jou-duimme suunnittelemaan aikataulutuksen tarkasti, jotta yhteistyö kolmen eri koulun välillä onnistuu. Prosessin loppua kohden emme enää kokeneet välimatkoja ongelmaksi, sillä osasimme hyödyntää internetiä sekä puhelimen välityksellä tehtävää yhteistyötä.

Opinnäytetyöprosessi tuki ammatillista kasvuamme. Prosessin aikana ymmärsimme, kuinka tärkeää ammatillisessa kanssakäymisessä on yhteistyö ja hyvä kommunikaatio. Sosiaalialan ammattilaisena laajan yhteisön sitouttaminen ja innostaminen tiettyyn asi-aan saattaa olla hankalaa. Samat menetelmät kun eivät toimi kaikkiin. Hyvä yhteistyö ammattikorkeakoulujen sekä Salpakankaan koulun kanssa auttoivat jaksamaan koko prosessin loppuun saakka. Koimme vertaistuen, jota toisiltamme saimme hyvin tärkeäk-si ja toimivan yhteistyömme vuoksi onnistuimme opinnäytetyössämme. Opinnäytetyö-prosessin päätyttyä olemme valmiimpia työelämään. Bright Start -ryhmäkuntoutusmenetelmään tutustuttuamme saimme itsellemme uusia työmenetelmiä, joita voimme soveltaen käyttää tekemässämme kasvatustyössä.

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina – Vilkka, Hanna 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Center for Cognitive-Developmental Assessment & Remediation 2009: Psychological services for internationally adopted children. Verkkodokumentti. <<http://www.bgcenter.com/brightStart.htm>> Luettu 17.10.2009. Päivitetty 2.9.2009.
- Brooks, Penelope – Burns, Susan – Haywood, Carl 1992: Bright Start. Kognitiivisten toimintojen opetusohjelma pienille lapsille. Johdanto ja käyttöönotto. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino.
- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Holopainen, Martti – Pulkkinen, Pekka 2008: Tilastolliset menetelmät. Porvoo. WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Horppu, Sari – Leppämäki, Päivi – Nurmiranta, Hanna 2009: Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki. Kirjapaja.
- Kalakoski, Virpi – Kallio, Minka – Laarni, Jari – Oksala, Else – Paavilainen, Petri – Penttilä, Mia 2002: Persoona. Kognitiivinen psykologia. Helsinki. Edita.
- Karila, Kirsti - Kinon, Jarno – Virtanen, Jorma 2001: Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia Jyväskylällä. Juva.
- Kinnunen, Pekka – Penttilä, Liisa – Rantala, Jaakko – Salonen, Kauko – Tervo, Timo 2003: Innostuskirja. Nyt. Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäitä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi.
- Kivi, Taru 2000: Oppimisen taidot. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino.
- Korpinen, Eira 2000: Tutkiva opettaja. Journal of Teacher Researcher 8/2000. Esiopetus nyt! Vanhemmat ja esiopetus. Jyväskylä. Tuope.
- Kurki, Leena 2006: Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere. Vastapaino.
- Mäkinen, Sari-Liisa 2010: Esi- ja alkuopetuksen opettaja. Salpakankaan koulu. Hollola. Kirjallinen palaute 12.10.2010.
- Mäkinen, Sari-Liisa 2010: Esi- ja alkuopetuksen opettaja. Salpakankaan koulu. Hollola. Haastattelu 30.8.2010.
- Opetushallitus 2000: Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000 – asiakirja. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetusministeriö 2010: Esiopetus – Esiopetus vahvistaa oppimisen edellytyksiä. Verkkodokumentti-

ti.<[http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistaevae_koulutus/esiope-
tus/?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistaevae_koulutus/esiope-
tus/?lang=fi)> Luettu 13.4.2010.

- Philips, Barbara – Lonigan, Christopher 2005: Social correlates of emergent literacy. The science of reading handbook. Blackwell: Oxford, United Kingdom.
- Rautiainen, Asta 2005: Koulu yhteisöllisenä toimijana. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: Oppimateriaalit 4. Helsinki. Yliopistopaino.
- Rusanen, Erja 2008: Esiopetus lapsen silmin. Tutkimus kokemuksesta, tiedon transfe-
roitumisesta ja metatietoisuudesta. Helsinki. Palmenia.
- Semi, Taina 2008: Vaihtoehtoinen taiteen näkökulma – sosiokulttuurinen innostaminen. Verkkodokumentti. < http://www.stkl.fi/2008_Pori_Semi.pdf> Luettu 4.10.2010.
- Siitonen, Juha 1999: Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yli-
opisto.
- Varttua – Varhaiskasvatuksen verkkopalvelu 2009: Esiopetus. Verkkodokumentti. Päi-
vitetty 19.10.2009 <[http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut
/esiopetus/esiopetus.htm](http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut
/esiopetus/esiopetus.htm)> Luettu 13.4.2010.
- Wadsworth, Sam – Olson, Richard – Pennington, Bruce – DeFries, John 2000: Diffe-
rential genetic etiology of reading disability as a function of IQ. Journal of
Learning Disabilities, 52 (33) 192-199.

Milla Tähkänen
Metropolian ammattikorkeakoulu
Ville Tähkänen
Mikkelin ammattikorkeakoulu

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS
30.01.2010

LIITE 1
1 (50)

Tutkimuslupahakemus opinnäytetyön tekemiseen Salpakankaan koulussa

Perustiedot	Anomme lupaa toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön Salpakankaan koululle. Opinnäytetyönämme tuotamme vanhempain oppaan Bright Start ryhmäkuntoutusmenetelmästä Salpakankaan koulun käyttöön sekä toteutamme kevään 2010 aikana kyselyn vanhemmille. Kyselyn tarkoituksena on selvittää vanhempien motivaatiota Bright Startia kohtaan sekä kartoittaa vanhempien toiveita saamaansa Bright Start –informaatiota kohtaan.
Yksityisyys	Emme mainitse lopullisessa opinnäytetyössämme lapsien, vanhempien tai opettajien nimiä, sillä se ei ole olennaista työn tuloksen kannalta. Kyselyyn vastataan anonyymisti ja vastaajasta selviää vain luokka-aste jota vanhempien lapsi sillä hetkellä suorittaa. Ei siis edes luokkien tunnistuskirjaimet tule tässä vaiheessa esille. Näin ollen tuloksissakaan emme käytä kuin analysointia luokka-asteittain.
Lupa-asiat	Lähetämme kaiken kyselymateriaalin ensin koulun rehtorille tarkastettavaksi ja teemme tarvittavat muutokset vielä ennen lopullisen kyselyn palauttamista. Emme tutki missään vaiheessa opinnäytetyötämme lapsia, vaan kysely on kohdistettu pelkästään vanhemmille. Lähetämme kyselyn mukana saatekirjeen, jossa kerromme opinnäytetyöstämme ja kyselylomakkeesta. Mikäli vanhemmat päättävät vastata kyselyyn suostuvat he näin ollen osallistumaan opinnäytetyöhömmme. Tämä asia tulee ilmi saatekirjeestä, jonka myös lähetämme ensin rehtorin luettavaksi.
Kyselyn toteutus	Toivomme, että valmis kyselylomake sekä saatekirje jaetaan oppilaiden koteihin ja oppilaat palauttavat lomakkeet opettajille nimettömissä kirjekuorissa. Kun kyselylomakkeet on palautettu tulemme itse hakemaan kuoret koululta. Mikäli teillä on alkukeväästä vanhempainilta tai muu tapahtuma jossa vanhemmat ovat mukana tulisimme mielellämme itse
Milla Tähkänen	TUTKIMUSLUPAHAKEMUS 1 (50)

Metropolian ammattikorkeakoulu
Ville Tähkänen
Mikkelin ammattikorkeakoulu

30.01.2010

jakamaan kyselylomakkeet sekä kertomaan opinnäytetyöstämme.

Koulun yhteistyö

Keväällä toteutamme kyselyn, johon toivoisimme opettajien ja rehtorin mielipiteitä sekä toiveita asioista joita haluttaisiin selvittää Bright Starttia koskien. Mahdollisesti tulisimme kevään aikana käymään tai lähettämme alustavat kysymykset opettajille ja rehtorille sähköpostitse. Koulun kesäloman vuoksi toivomme, että kysely suoritettaisiin mahdollisimman pian, jotta pystyisimme tekemään pohjatyön oppaalle ennen koulunne kesälomien alkua. Näin ollen kerkeäisimme yhdessä tapaamisessa/sähköpostitse pohtimaan oppaan sisältöä. Syksyllä koulun alkaessa oppaan tulisi olla valmis koulun käyttöön. Tähän käytännössä loppuu teidän yhteistyönne meidän kanssa. Toivomme saavamme syksyn kuluessa palautetta oppaasta jotta pystymme arvioimaan omaa työtämme paremmin itse opinnäytetyötä kirjoittaessa. Opinnäytetyö on valmis joulukuussa, jolloin annamme yhden kappaleen myös teidän koululenne.

Allekirjoitus
Nimen selvennys

Milla Tähkänen

Ville Tähkänen

Hyvä huoltaja,

Olemme kaksi sosionomi opiskelijaa Helsingin ammattikorkeakoulu Metropolista sekä Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Salpakankaan koulun kanssa. Opinnäytetyönämme kokoamme Bright Start ryhmäkuntoutusmenetelmästä oppaan annettavaksi esikoulunsa aloittavan lapsen huoltajille.

Tämä kyselylomake kartoittaa Teidän kokemuksianne koskien Bright Start ryhmäkuntoutusmenetelmää sekä sen toteutusta koulussa ja kotona. Suurin osa lomakkeen kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, joten niihin on suhteellisen helppoa ja nopeaa vastata. Lomakkeen lopussa on avoimia kysymyksiä, joihin vastataan kirjallisesti.

Kaikkien huoltajien vastaukset ovat tärkeitä, jotta tulokset kuvaisivat mahdollisimman luotettavasti huoltajien kokemuksia Bright Start ryhmäkuntoutusmenetelmästä. Tuloksien avulla pystymme kokoamaan oppaan joka vastaa huoltajien kokemaan tarpeeseen.

Pyydämme teitä täyttämään kyselylomakkeen ja palauttamaan sen **nimettömänä** saamassanne kirjekuoressa lapsenne opettajalle.

Lisätietoja kyselylomakkeesta

Milla Tähkänen puh.040xxxxxx

Ville Tähkänen puh.041xxxxxx

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen!

Milla Tähkänen ja Ville Tähkänen

Palautus 30.4.2010

HAASTATTELULOMAKE

Vastatkaa kysymyksiin ympäröimällä mielestänne parhaiten kuvaava vastausvaihtoehto.

1. Kuinka paljon vanhempien ja opettajien välillä oli yhteistyötä esikoulun alkaessa?

- a) ei yhteistyötä
- b) vähän yhteistyötä
- c) riittävästi yhteistyötä

2. Kuinka paljon saitte informaatiota Bright Startista esikoulun alkaessa?

- a) en lainkaan
- b) jonkin verran
- c) riittävästi

3. Kuinka paljon koette saavanne tukea opettajilta Bright Startin toteuttamiseen kotona?

- a) en lainkaan
- b) jonkin verran
- c) riittävästi

4. Kuinka tarpeelliseksi koette Bright Startin toteuttamisen kotona lapsenne kannalta?

- a) en lainkaan tarpeelliseksi
- b) jonkin verran tarpeelliseksi
- c) koen tarpeelliseksi

5. Kuinka innostuneita opettajat teidän mielestänne ovat Bright Startin käytöstä?

- a) ei lainkaan innostuneita
- b) jonkin verran innostuneita
- c) ovat innostuneita

6. Ovatko opettajat kannustaneet teitä käyttämään Bright Startia kotona lapsenne kanssa?

- a) ei lainkaan kannustaneet
- b) jonkin verran kannustaneet
- c) ovat kannustaneet

7. Kuinka kiinnostuneita olette Bright Startista?

- a) en lainkaan kiinnostunut
- b) jonkin verran kiinnostunut
- c) olen kiinnostunut

8. Kuinka innostuneita olette Bright Startista?

- a) en lainkaan innostunut
- b) jonkin verran innostunut
- c) olen innostunut

9. Kuinka koette pystyväne soveltamaan Bright Startia arjessa lapsenne kanssa?

- a) en pysty soveltamaan
- b) pystyn soveltamaan jonkin verran
- c) pystyn soveltamaan

10. Kuinka motivoituneesti sovellatte Bright Startia kotona?

- a) en lainkaan motivoituneesti
- b) jonkin verran motivoituneesti
- c) hyvin motivoituneesti

Bright Start

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	2
Mikä ihmeen Bright Start?	3
Miten voin vanhempana auttaa?	4
Itsesäätely	4
Lukukäsitteet	5
Vertailu	5
Luokittelu	6
Roolin ottaminen	6
Sarja ja malli	7
Kirjainmuoto-käsitteet	7
Lopuksi	8

LÄHTEET

Johdanto

Koti yhdessä koulun kanssa ovat esikouluikäisen lapsen tärkeimmät oppimisympäristöt. Lapsen oppimisten kannalta on tärkeää, että vanhemmat tuntevat lapsena koulun ja toimivat yhteistyössä koulun henkilökunnan kanssa.

Salpakankaan koulussa toteutetaan opetuksen yhteydessä Bright Start –ryhmäkuntoutusmenetelmää, jonka tavoitteena on tukea lapsen esi- ja alakouluun siirtyvien lasten koulumenestystä sekä ajattelutaitoja.

Te vanhempina olette lapsenne parhaita asiantuntijoita, joten kykenette tukemaan lapsenne oppimis- ja ajattelutaitojen kehitystä huomioimalla pieniä asioita arjessanne. Tämä opas kertoo Teille tiivistetysti Bright Start –ryhmäkuntoutusmenetelmän teorian sekä antaa konkreettisia esimerkkejä, kuinka voitte tukea koulussa tehtävää työtä myös kotona. Esimerkit on helposti sovellettavissa jokaisen perheen arkeen ja toivomme, että Teidän kokeilevan niitä.

Mikä ihmeen Bright Start?

Bright Start on yhdysvaltalaisen professori *H. Carl Haywoodin* kehittämä 3-6 –vuotiaalle lapsille suunniteltu kognitiivisia taitoja kehittävä ryhmäkuntoutusmenetelmä. Ryhmäkuntoutusmenetelmä pyrkii parantamaan esi- ja alakouluun siirtyvien lasten koulumenestystä sekä ajattelutaitoja.

Bright Start koostuu seitsemästä eri yksiköstä. Nämä yksiköt ovat itsesääntely, lukukäsitteet, vertailu, luokittelu, roolin ottaminen, sarjat ja malli sekä kirjainmuotokäsitteet. Sosiaalisia taitoja harjoittavia yksiköitä ovat itsesääntely sekä roolin ottaminen. Loput yksiköistä harjoittavat kognitiivisia taitoja. Jokaisesta osiosta on laadittu oma 20-30 tunnin oppikokonaisuus. Seitsemän yksikön avulla keskitytään toimintoihin, jotka ovat oppimisen kannalta välttämättömiä alkuopetuksessa.

Miten voin vanhempana auttaa?

Vanhempina te olette lapsenne parhaita asiantuntijoita, joten teidän työpanoksenne on erityisen tärkeä. Oppaassa sekä liitteenä olevien tehtävien avulla voitte arkipäiväisissä toiminnoissa olla mukana tukemassa lapsenne oppimistaitojen kehittymistä. Bright Startin päämäärien saavuttaminen ei vaadi juurikaan ylimääräisiä valmisteluja. Monet toiminnoista on liitettävissä arkipäiväisiin askareihin ja suositeltavaa onkin, että Bright Start olisi mukana normaaleissa arjen toiminnoissa.

Kotona tehtävä työ vahvistaa Bright Startin päämääriä ja pystytte luomaan lapsellenne oppimiskokemusten kautta onnistumisen tunteita. Nämä onnistumisen tunteet ovat tärkeitä lapsen itsetunnon kehitykselle.

Itsesäätely

Itsesäätelytoimintoja harjoittamalla lapsi oppii kontrolloimaan omaa kehoaan ja liikkeitään. Itsesäätelytoimintoja harjoitellaan liikkumalla erilaisten musiikkien tahdissa sekä peilaamalla keholiikkeitä toisen lapsen kanssa. Kotona lapsen kanssa voitte harjoitella itsesäätelytoimintoja esimerkiksi leikkaamalla paperista säännöllisiä kuvioita saksilla, heittämällä tavaroita koriin sekä matkimalla eläinten liikkumista.

Lukukäsitteet

Lukukäsitteitä harjoitellaan lapsen kanssa tutkimalla peruskäsitteitä, kuten enemmän ja vähemmän. Lapsen kanssa harjoitellaan myös laskemisen perustrategioita. Kotona lapsen kanssa voitte harjoitella lukukäsitteitä esimerkiksi laittamalla herneitä eri määriä kahteen kasaan ja pohtia lapsen kanssa, kummassa kasassa on enemmän herneitä. Erilaisia esineitä voidaan myös laskea yhteen ja muistuttaa, että esineen koosta riippumatta, jokaisella esineellä on vain yksi numero lukujonossa.

Vertailu

Vertailua harjoiteltaessa, lapsi oppii vertaamaan yhtä ja useampaan esinettä keskenään. Pyritään rohkaisemaan lasta vertailemaan huolellisesti mitä eroa on esineillä, jotta hän osaa yhdistää asioita. Kotona vertailua voi harjoitella bingoa pelaten, jossa lapsella on bingoalusta ja kasa samanlaisia numeroita tai kirjaimia mitä alustassa on. Lapsen tulee ottaa kasasta yksi kerrallaan lappu ja verrata mihin kohtaan bingo-alustaa tämä tulee. Näin lapsi oppii vertailemaan kuvia. Lasta voi pyytää laittamaan kaikki eteisessä olevat kengät pareittain.

Luokittelu

Luokittelussa lapsi oppii lajittelemaan asioita ja esineitä samankaltaisuuden mukaan. Lapsi oppii tunnistamaan erilaisuuden ja samankaltaisuuden. Tätä voidaan harjoittaa kotona esimerkiksi ruokaostoksien kaappiin laitolla. Pyydetään lasta lajittelemaan tavarat jääkaappiin kuuluviin ja kaappiin meneviin tuotteisiin. Luokittelussa lapsi oppii ymmärtämään, että esineitä ja asioita voidaan jakaa ryhmiin monella eri tavalla ja jokainen asia ja esine voi kuulua useampaan ryhmään. Lapsen kanssa tulee keskustella kuinka

lajittelemme asioita normaalissa arjessa ja kuinka tämä helpottaa arjen toimintaa. Esimerkiksi pyykkiä voidaan lajitella valmiiksi tummiin ja vaaleisiin pyykkeihin.

Roolin ottaminen

Roolinottamisessa lapsi oppii tarkastelemaan ja katsomaan asioita eri suunnasta. Lapsi oppii ymmärtämään toisen tunteita ja ottamaan ne huomioon. Lapsi oppii ymmärtämään kuinka sama tilanne eri suunnasta katsottuna voi olla aivan erilainen. Kotona roolinottamista voidaan harjoitella katsomalla lehdistä leikattuja kuvia ja keskustelemalla minkälaisia tunteita ihmiset kokevat kyseisissä kuvissa. Tämän lisäksi kotona voidaan näytellä erilaisia tilanteita, joissa lapsi tuntisi olonsa iloiseksi tai surulliseksi.

Sarja ja malli

Sarjan ja mallin opetteleminen on lapselle tärkeää, että hän oppii seuramaan tunnistamaan jatkumoa. Jatkumoiden seuraamista voidaan harjoitella kotona, esimerkiksi tekemällä helminauhoja. Vanhempi tekee alkuun helminauhaan tiettyä kuviota, esimerkiksi punainen helmi, sinien helmi, punainen helmi ja sininen helmi. Tämän jälkeen lapsi jatkaa helminauhan tekemistä.

Kirjainmuoto-käsitteet

Kirjainmuodot ja käsitteet opettavat lapsia tarkkailemaan esineiden ja asioiden yksityiskohtia jotka pysyvät samoina. Ne opettavat tarkkailemaan esineiden ja asioiden määrääviä ominaisuuksia, jotka erottavat ne toisista samankaltaisista. Kotona näitä voidaan harjoitella tunnistamalla eläinten erityispiirteitä ja miten ne eroavat toisistaan. Lapsen kanssa voidaan myös keskustella kuinka tunnistaminen voi tapahtua näkemällä, kuulemalla tai maistamalla. Kirjainmuodot ja käsitteet opettavat myös tarkkailemaan ja muistamaan yksityiskohtia. Kotona tätä voidaan harjoitella pelaamalla peliä "mikä esine puuttuu". Lapsi tarkkailee kasaa esineitä, jonka jälkeen hän kääntää selän ja yksi esine otetaan pois. Lapsen tulee muistaa mikä esine kasasta puuttuu.

Lopuksi

Jos aihe kiinnostaa enemmän ja haluatte tarkempaa vanhempain materiaalia, ottakaa yhteyttä luokkanne opettajaan. Lisäohjeiden avulla teidän on mahdollista toteuttaa Bright Startia monipuolisemmin.

LÄHTEET:

Brooks, Penelope – Burns, Susan – Haywood, Carl 1992: Bright Start.
Kognitiivisten toimintojen opetusohjelma pienille lapsille. Johdanto ja käyttöönotto. Suomentanut Kivi, Taru. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino.

Kivi, Taru 2000: Oppimisen taidot. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino

